

ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (druhá komora)

z 27. júla 2005 *

V spojených veciach T-49/02 až T-51/02,

Brasserie nationale SA (predtým Brasseries Funck-Bricher a Bofferding), so sídlom v Bascharage (Luxembursko), v zastúpení: A. Carnelutti a L. Schiltz, advokáti, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

Brasserie Jules Simon a Cie SCS, so sídlom vo Wiltzi (Luxembursko), v zastúpení: A. Carnelutti a J. Mosar, advokáti,

Brasserie Battin SNC, so sídlom v Esch-sur-Alzette (Luxembursko), v zastúpení: A. Carnelutti a M. Santini, advokáti,

žalobcovia,

* Jazyk konania: francúzština.

proti

Komísii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: W. Wils a A. Bouquet, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

ktorých predmetom je na jednej strane návrh na zrušenie článku 1 rozhodnutia Komisie 2002/759/ES z 5. decembra 2001, týkajúceho sa konania podľa článku 81 Zmluvy ES (vec COMP/37.800/F3 — Brasseries luxembourgeoises) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 253, 2002, s. 21) v rozsahu, v akom sa týka žalobcov, a na druhej strane návrh na zrušenie článku 2 tohto rozhodnutia v rozsahu, v akom žalobcom ukladá pokuty, a subsidiárne na podstatné zníženie výšky uvedených pokút,

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV (druhá komora),

v zložení: predseda komory A. W. H. Meij, sudcovia N. J. Forwood a I. Pelikánová,

tajomník: I. Natsinas, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 16. marca 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

Skutkový stav

- 1 Tieto veci sa týkajú rozhodnutia Komisie 2002/759/ES z 5. decembra 2001 o konaní podľa článku 81 Zmluvy ES (vec COMP/37.800/F3 — Brasseries luxembourgeoises) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 253, 2002, s. 21) (ďalej len „Rozhodnutie“).

- 2 Rozhodnutie sa týka dohody podpísanej 8. októbra 1985 (ďalej len „Dohoda“) piatimi luxemburskými pivovarmi (ďalej len „strany“), a to Brasserie nationale (ďalej len „Brasserie nationale“), Brasserie Jules Simon a Cie, predtým nazývaným Brasserie de Wiltz (ďalej len „Wiltz“), Brasserie Battin (ďalej len „Battin“) (ďalej spolu len „žalobcovia“), Brasserie de Diekirch (ďalej len „Diekirch“) a napokon Brasseries Réunies de Luxembourg Mousel a Clausen (ďalej len „Mousel“).

- 3 Roku 1999 Mousel a Diekirch boli získané Interbrew SA (ďalej len „Interbrew“). V júli 2000 sa Diekirch stal dcérskou spoločnosťou Mousel. Pri tejto príležitosti bol Mousel premenovaný na Brasserie de Luxembourg Mousel-Diekirch (ďalej len „Brasserie de Luxembourg“).

- 4 V Rozhodnutí je Brasserie nationale označená ako „Brasserie nationale – Bofferding“, skrátene „Bofferding“. Na pojednávaní jeho advokát však potvrdil, že tieto označenia sa týkajú toho istého právneho subjektu. Pivovar sa bude ďalej označovať ako „Brasserie nationale“.

- 5 Článok 1 Dohody uvádza:

„Cieľom tejto dohody je predchádzanie a riešenie sporov, ktoré môžu vo veľkovejvodstve nastať, pokiaľ ide o dodržiavanie a vzájomnú ochranu pivovarských doložiek nazývaných ‚pivové doložky‘, či už je taká doložka spísaná osobitne, alebo je obsiahnutá v akejkoľvek inej dohode alebo záväzku...“

- 6 Článok 2 Dohody uvádza:

„Pivovou doložkou sa rozumie akákoľvek písomná dohoda bez ohľadu na jej právnu validitu, a/alebo jej trvanie, a/alebo jej vymožitelnosť, ktorou jeden zo zmluvných pivovarov dohodol s maloobchodným odberateľom, že tento odberateľ bude odberať výlučne luxemburské pívá vyrobené týmto pivovarom alebo vyrobené v rámci licencie luxemburským pivovarom a/alebo predávané luxemburským pivovarom počas určitého obdobia a/alebo v určitom množstve...“

7 Článok 4 Dohody stanovuje:

„Podpísané pivovary sa samé zriekajú a striktne sa zaväzujú zakázať svojim distribútorom akýkoľvek predaj piva reštauračnému zariadeniu garantovanému podľa tejto dohody jednému z ostatných signatárskych pivovarov.

V prípade opakovaného porušenia zo strany distribútora bude zvolený nasledovný postup:

Zmluvný pivovar preukáže svojmu klientovi predaj piva konkurenčného pivovaru a vhodným spôsobom ho upozorní na dodávateľskú zmluvu. Takisto na túto zmluvu upozorní distribútora a vyzve ho, aby sa zdržal akýchkoľvek dodávok piva. Súčasne požiada konkurenčný pivovar, aby si predvolal svojho distribútora a náležite ho vyzval, aby ukončil všetky dodávky klientovi viazanému zmluvou s jeho kolegom-distribútorom, aby sa tak vylúčila akákoľvek spoluúčasť konkurenčného pivovaru s jeho distribútorom pri jeho distribučnej činnosti...“

8 Článok 5 Dohody upravuje:

„Každý zo zmluvných pivovarov sa zaväzuje pred uzatvorením zmluvy a/alebo dodávkou piva maloobchodnému odberateľovi, ktorý bol predtým zásobovaný z iného pivovaru, vopred sa informovať u tohto pivovaru o existencii ‚pivovej doložky‘ v jeho prospech.

Táto žiadosť o informáciu sa adresuje druhému pivovaru písomne, ktorý je povinný poskytnúť informácie doložené, v prípade potreby, listinami, ktoré podporujú poskytnuté informácie, umožňujúce určiť, či ide o ‚pivovú doložku‘ alebo nie... Kópia tejto žiadosti o informáciu sa môže zaslať riaditeľovi Fédération des Brasseurs luxembourgeois (Zväzu luxemburských pivovarníkov)“.

- 9 Články 6 a 7 Dohody upravujú pokuty v prípade porušenia článku 4 alebo 5. Články 8, 9 a 10 upravujú zmierovacie konanie, rozhodcovské konanie a konzultačné konanie. Článok 11 stanovuje možnosť vypovedania Dohody v prípade získania kontroly zahraničnou spoločnosťou, alebo v prípade spolupráce so zahraničným pivovarom. Napokon článok 12 uvádza, že Dohoda je uzatvorená na dobu neurčitú s dvanásťmesačnou výpovednou lehotou.
- 10 Dohoda je doplnená memorandom o porozumení podpísanom takisto 8. októbra 1985 (ďalej len „Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin“), ktoré znie takto:

„[Battin] neporušuje článok 2 [Dohody] distribuovaním piva svojho poskytovateľa licencie ‚Bitburger Brauerei Th. Simon‘, Spolková republika Nemecko, podľa v súčasnosti realizovaných distribučných foriem a podmienok.

Ak v budúcnosti zmena distribučných foriem a podmienok, alebo citeľný nárast objemu narušia súčasnú rovnováhu distribúcie..., pokiaľ ide o [Battin], [Dohoda] môže byť kedykoľvek vypovedaná.“

- 11 Dohoda bola takisto doplnená memorandom o porozumení podpísaným na zasadnutí Fédération des brasseurs luxembourgeois (Zväzu luxemburských pivovarníkov) (ďalej len „FBL“) z 2. decembra 1986 (ďalej len „Memorandum o porozumení týkajúce sa zahraničných pivovarov“), ktoré stanovuje:

„Signatárske pivovary predmetnej dohody deklarujú vôľu vyhradiť prednostné právo pre získavanie odberateľov a uzavretie doložky o zásobovaní pre jeden z ich sesterských luxemburských pivovarov v prípade, ak písomné informácie od pivovaru, ktorý má uzatvorenú zmluvu, umožňujú predpokladať, že jeden z jeho odberateľov napriek skutočnosti, že je zmluvne viazaný s jedným z nich doložkou o zásobovaní, ktorá by spadala do rámca [Dohody], bol získaný a chystá sa uzatvoriť dohodu o zásobovaní so zahraničným pivovarom.

V prípade, že by sesterský pivovar mohol uzatvoriť doložku o zásobovaní s bývalým odberateľom pivovaru, ktorý tomuto sesterskému pivovaru písomne vyhradil prednostné právo na získavanie odberateľov, tento sesterský pivovar sa na výmenu zaväzuje pri prvej príležitosti, ktorá sa naskytne, ponúknuť mu jedného zo svojich odberateľov, ktorý by mal podobné postavenie.“

Napadnuté rozhodnutie

- 12 V Rozhodnutí sa predpokladá, že cieľom Dohody bolo v prvom rade udržanie príslušných odberateľov strán dohody v luxemburskom odvetví „Horeca“ (hotely, reštaurácie, kaviarne) a v druhom rade sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do tohto odvetvia (odôvodnenia č. 47 až č. 73).

- 13 Napokon sa predpokladá, že Dohoda bola schopná značne obmedziť hospodársku súťaž v tomto odvetví a citelne zasiahnuť obchod medzi členskými štátmi. Z toho sa teda vyvodzuje, že uzavretím Dohody strany porušili článok 81 ods. 1 ES (odôvodnenia č. 74 až č. 85).
- 14 Podľa Rozhodnutia k tomuto porušeniu došlo úmyselne v zmysle článku 15 ods. 2 nariadenia Rady č. 17 zo 6. februára 1962 prvého nariadenia implementujúceho článku [81] a [82] Zmluvy (Ú. v. ES 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3), ktoré je teda použiteľné (odôvodnenia č. 89 a č. 90).
- 15 Článok 1 Rozhodnutia stanovuje:

„Strany porušili článok 81 ods. 1 [ES] uzavretím dohody, ktorej cieľom bolo udržanie si ich príslušných odberateľov v luxemburskom odvetví Horeca a sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do tohto odvetvia.

Porušenie trvalo od októbra 1985 do februára 2000.“ [*neoficiálny preklad*]

- 16 Článok 2 Rozhodnutia ukladá Brasserie nationale pokutu vo výške 400 000 eur a každému z pivovarov Wiltz a Battin pokutu vo výške 24 000 eur.

Konanie

- 17 Žalobcovia tromi návrhmi podanými do kancelárie Súdu prvého stupňa 26. februára 2002 podali žaloby, na základe ktorých sa začalo toto konanie.
- 18 Písomná časť konania sa skončila 25. novembra 2002.
- 19 Predseda druhej komory uznesením z 15. februára 2005 spojil po predchádzajúcom vypočutí účastníkov konania týkajúcom sa tejto otázky tieto veci na účely ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku v súlade s článkom 50 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa.
- 20 Keďže sa predseda druhej komory nemohol zúčastniť prejednávania týchto vecí, predseda Súdu prvého stupňa 22. februára 2005 rozhodol podľa článku 32 ods. 3 rokovacieho poriadku o doplnení komory sudcom N. J. Forwood.

Návrhy účastníkov konania

- 21 V každej z týchto vecí dotknutý žalobca navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zrušil článok 1 Rozhodnutia v rozsahu, v akom uvádza porušenie článku 81 ods. 1 ES zo strany žalobcu,

- v každom prípade zrušil článok 2 Rozhodnutia v rozsahu, v akom ukladá žalobcovi pokutu, a subsidiárne, podstatne znížil výšku tejto pokuty,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

22 V každej z týchto vecí Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- žalobu zamietol,
- zaviazal žalobcu na náhradu trov konania.

Právny stav

23 V každej z týchto vecí dotknutý žalobca uvádzal dva žalobné dôvody, prvý týkajúci sa porušenia článku 81 ods. 1 ES a druhý týkajúci sa porušenia článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a povinnosti odôvodnenia uvedenej v článku 253 ES.

1. *O prvom žalobnom dôvode týkajúcom sa porušenia článku 81 ods. 1 ES*

24 Prvý žalobný dôvod sa delí na päť častí, ktorými žalobcovia vytykajú Komisii, po prvé, nedostatočné zohľadnenie pri posudzovaní účelu Dohody kontextu, v ktorom

bola uzatvorená, po druhé, jej názor, že Dohoda sa uplatňovala v prípade neexistencie „pivovej doložky“, po tretie, kvalifikovanie Dohody ako dohody o udržaní si odberateľov, ktorá je teda protisúťažná z hľadiska svojho cieľa, po štvrté, záver, že Dohoda mala za cieľ sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca, a po piate, posúdenie, že mala značný vplyv na hospodársku súťaž.

25 V tomto ohľade je opodstatnené uviesť, že tretia časť prvého žalobného dôvodu sa vzťahuje k prvému obmedzujúcemu cieľu uvádzanému Komisiou, a to udržanie si príslušných odberateľov strán Dohody v odvetví Horeca v Luxembursku, a štvrtá časť tohto dôvodu sa týka druhého obmedzujúceho cieľa uvádzaného Komisiou, a to sťaženia prenikania zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca. Prvá časť prvého žalobného dôvodu uvádza chýbajúce odôvodnenie, pokiaľ ide o posúdenie cieľa Dohody.

26 Z toho vyplýva, že tretia, štvrtá a prvá časť prvého žalobného dôvodu sa všetky týkajú posúdenia cieľa Dohody. Z tohto dôvodu ich treba preskúmať spoločne.

O posúdení cieľa Dohody (tretia, štvrtá a prvá časť prvého žalobného dôvodu)

Napadnuté rozhodnutie

27 V Rozhodnutí sa predovšetkým pripomína, že podľa zápisnice zo zasadnutia FBL zo 7. októbra 1986, zmenenej a doplnenej zápisnicou zo zasadnutia FBL z 2. decembra

1986, sa strany dohodli na širšom výklade výrazu „pivová doložka“, než je ten, ktorý je stanovený v článku 2 Dohody. Zápisnica zo 7. októbra 1986 uvádza (odôvodnenie č. 9):

„Stanovuje sa, že za ‚pivovú doložku‘ sa uznáva a považuje:

- úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy a finančnej účasti na vybavení kaviarne — bez toho, aby bola ‚pivová doložka‘ výslovne uvedená, napríklad pivovar X prenajíma a finančne sa podieľa na zhodnotení nehnuteľnosti určenej na tento účel, ale neuzatvára alebo nedosiahol uzatvorenie zmluvy s vlastníkom,

- získanie pivovarom práva na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste [živnostenské oprávnenie na predaj nápojov] bez toho, aby bola ‚pivová doložka‘ výslovne uvedená.

Tieto dva výklady sú neoddeliteľnou súčasťou existujúcich ustanovení v tejto oblasti.“ [*neoficiálny preklad*]

- 28 Podľa Rozhodnutia je tento výklad potvrdený listom, ktorý poslal pivovar Wiltz 23. októbra 1991 FBL, podľa ktorého (odôvodnenie č. 9):

„Pivovarníci stanovujú, že za ‚pivovú doložku‘ sa uznáva a považuje

- úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy,

— poskytnutie pivovarom z akéhokoľvek dôvodu práva na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste.“ [*neoficiálny preklad*]

29 Pokiaľ ide o právne posúdenie cieľa Dohody, Rozhodnutie uvádza (odôvodnenie č. 47):

„Dohoda má za cieľ, po prvé, obmedziť hospodársku súťaž medzi signatárskymi pivovarňami udržaním si ich príslušných odberateľov v odvetví Horeca v Luxembursku. Vyplýva to z článkov 4 a 5 dohody, ako aj z článkov 6 a 7, ktoré stanovujú sankcie v prípade porušenia týchto ustanovení (odôvodnenia č. 48 až č. 66). Navyše dohoda sleduje sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca. Tento druhý cieľ obmedzujúci hospodársku súťaž vyplýva najmä z druhého prehlásenia pripojeného k dohode (odôvodnenia č. 67 až č. 73).“ [*neoficiálny preklad*]

30 Pokiaľ ide o prvý obmedzujúci cieľ, predpokladá sa, že článok 4 Dohody zakazuje každému zo signatárskych pivovarov a ich distribútorom zásobovanie pivom maloobchodné odbytiská garantované pre iné luxemburské pivovary. Podľa Rozhodnutia sa tento zákaz uplatňoval na tri možné prípady, a to keď neexistovala dodávateľská zmluva alebo „pivová doložka“, keď bola „pivová doložka“ neplatná alebo nevymožiteľná, a napokon keď „pivová doložka“ bola platná, a zahŕňal obmedzenie hospodárskej súťaže v každom z týchto prípadov. Podľa Rozhodnutia v každom z týchto prípadov samotným cieľom Dohody bolo obmedzenie hospodárskej súťaže (odôvodnenie č. 48).

31 Pokiaľ ide o prvý prípad, uvádza sa, že ak pivovar financoval vybavenie alebo získal právo na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste, ale neuzavrel zmluvu s prevádzkovateľom reštauračného zariadenia alebo sa mu

nepodarilo s ním uzavrieť doložku o výhradnom predaji, článok 4 Dohody brániť tomuto prevádzkovateľovi reštauračného zariadenia zásobovať sa inými luxemburskými pivovarmi, takže na jednej strane takýto pivovar si udržal svojich odberateľov a na druhej strane sloboda konania prevádzkovateľa reštauračného zariadenia a tretích pivovarov bola obmedzená (odôvodnenie č. 50).

32 Pokiaľ ide o druhý prípad, poznamenáva sa, že Dohoda išla nad rámec obmedzení stanovených zákonom tým, že zaväzovala strany dodržiavať „pívové doložky“, ktoré neboli platné alebo boli nevymožiteľné, napríklad z dôvodu porušenia zmluvných záväzkov zo strany pivovaru voči prevádzkovateľovi reštauračného zariadenia. Strany teda zúžili ich slobodu konania a dohodli sa na výhodách z hľadiska udržania si ich odberateľov a právnej istoty, ktoré by inak neboli dosiahli za normálnych podmienok hospodárskej súťaže. Dodáva sa, že luxemburská judikatúra týkajúca sa neplatnosti zmlúv z dôvodu neurčenia ceny alebo množstva sa už neuplatňuje od marca 1996, ale strany napriek tomu nekončili platnosť Dohody k tomuto dátumu. Navyše výraz „bez ohľadu na jej právnu validitu, a/alebo jej trvanie, a/alebo jej vymožiteľnosť“ rozširuje podľa Rozhodnutia ochranu článku 4 na neplatné zmluvy alebo nevymožiteľné zmluvy takisto z iných dôvodov, než je neurčenie ceny alebo množstva (odôvodnenia č. 52 až č. 55).

33 Pokiaľ ide o tretí prípad, Rozhodnutie zdôrazňuje, v prvom rade, že článok 4 Dohody zakazoval „akýkoľvek predaj piva reštauračnému zariadeniu garantovanému... jednému z ostatných signatárskych pivovarov“, zatiaľ čo povinnosť stanovená v článku 7 ods. 1 nariadenia Komisie (EHS) č. 1984/83 z 22. júna 1983 o uplatňovaní článku [81] ods. 3 [ES] na kategórie dohôd o výhradnom nákupe [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 173, s. 5), naposledy zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 1582/97 z 30. júla 1997 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 214, s. 27), sa obmedzuje na piva rovnakého druhu, ako sú piva dodávané zmluvným pivovarom. V druhom rade, Dohoda zakazovala akúkoľvek dodávku do reštauračného zariadenia garantovaného inej strane, pričom sankcia stanovená občianskym právom za takúto dodávku sa obmedzuje, podľa samotných strán, na zaplatenie náhrady škody. Pritom z rôznych dôvodov je možné, že prevádzkovateľ reštauračného zariadenia si praje nedodržať svoju zmluvu a prevziať za to na seba finančné dôsledky. Dohoda robí neúčinnou túto možnosť arbitráže pre prevádzkovateľov reštauračných zariadení, a teda slúži na ochranu neefektívnych vzťahov (odôvodnenia č. 56 až č. 58).

- 34 Ďalej Rozhodnutie uvádza, že obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa Dohody vyplýva, v prvom rade, zo skutočnosti, ktorú strany nepopierajú, že Dohoda sa uplatňovala dokonca aj pri neexistencii dodávateľskej zmluvy alebo „pivovej doložky“ a že tak nemohla byť predmetom nejakého sporu (odôvodnenie č. 59).
- 35 V druhom rade sa pripomína, že Dohode predchádzalo niekoľko iných zmlúv medzi luxemburskými pivovarmi, napríklad dohoda z 1. septembra 1966 zahŕňajúca všetky zmluvné pivovary, ako aj dohody z 13. júna 1975 a z 28. apríla 1983 zahŕňajúca Brasserie nationale a Mousel. Tieto predchádzajúce dohody zavazovali signatárske pivovary k úplnému rešpektovaniu ich príslušných odberateľov bez odvolávania sa na nejakú doložku o výhradnom nákupe a okrem toho bez zdôrazňovania aj najmenšieho problému týkajúceho sa právnej bezpečnosti. Podľa Rozhodnutia výklad Dohody nemožno celkom oddeliť od tohto historického kontextu, ktorý môže spochybniť dôvod právnej neistoty uplatňovaný stranami na účely odôvodnenia Dohody (odôvodnenie č. 60).
- 36 V treťom rade sa uvádza, že posúdenie cieľa Dohody nezávisí od subjektívnych úmyslov strán v rozsahu, v akom má zjavne obmedzujúcu povahu alebo skresľuje hospodársku súťaž (odôvodnenie č. 61).
- 37 V štvrtom rade Komisia zdôraznila, že pokiaľ ide o problém právnej neistoty uvádzaný stranami, podľa uplatniteľných pravidiel vnútroštátneho občianskeho práva tento typ problému sa týka rôznych druhov zmlúv v rôznych priemyselných odvetviach a v rôznych členských štátoch a je súčasťou súhrnu obchodných rizík, ktorému každý podnik musí čeliť samostatne. Podľa Rozhodnutia tento problém „neodôvodňuje dohodu, z ktorej prospech je vyhradený pre vnútroštátne podniky“ [*neoficiálny preklad*] a „nevyžaduje si výnimku“ [*neoficiálny preklad*] z článku 81 ods. 1 ES (odôvodnenie č. 62).

- 38 Okrem toho Rozhodnutie uvádza, že riaditeľ FBL výslovne uznal právnu neplatnosť Dohody vyhlásením počas zmierovacieho rokovania medzi Brasserie nationale a pivovarom Diekirch z 19. marca 1996, že „aj keď ustanovenia dohodnuté medzi týmito pivovarmi nemajú právny význam, je tu zmysel, ktorý im bol daný a ktorý prevažuje“ [*neoficiálny preklad*] (odôvodnenie č. 63).
- 39 V rozhodnutí sa ďalej uvádza, že článok 5 Dohody posilňuje obmedzenie hospodárskej súťaže vyplývajúce z článku 4 zabezpečujúc jeho skutočné uplatňovanie a že články 6 a 7 sledujú posilnenie povinností stanovených článkami 4 a 5 a upravujú sankcie, ktoré presahujú rámec sankcií stanovených občianskym právom (odôvodnenia č. 64 až č. 66).
- 40 Pokiaľ ide o druhý obmedzujúci cieľ, a to sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca, Rozhodnutie uvádza, že Memorandum o porozumení týkajúce sa zahraničných pivovarov predpokladá konzultáciu strán, aby sa zachovalo prednostné právo získavania odberateľov pre jeden zo „sesterských luxemburských pivovarov“ [*neoficiálny preklad*], a potom v prípade, že je toto získavanie odberateľov zväčšené, kompenzačný mechanizmus výmeny odbytišťa – reštauračného zariadenia medzi dvomi dotknutými stranami. Tento cieľ je potvrdený skutočnosťou, že počas zmieňovaného zmierovacieho rokovania medzi Brasserie nationale a pivovarom Diekirch z 19. marca 1996 riaditeľ FBL vyhlásil, že „ide o to, aby sa predišlo... hromadnému príchodu zahraničných pivovarov na [ich] trh“ [*neoficiálny preklad*]. Ak aj táto poznámka strany nezaväzuje, je opodstatnené na ňu prihliadať na účely výkladu Dohody, keďže odznela na rokovaní týkajúcom sa uplatňovania uvedenej Dohody. Podľa Rozhodnutia tento druhý obmedzujúci cieľ nemožno oddeliť od prvého, pretože obmedzenie prenikania zahraničných pivovarov na luxemburský trh prispieva k udržaniu rovnováhy vzťahov medzi stranami. Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin malo sledovať zachovanie „súčasnej distribučnej rovnováhy“, čo nasvedčuje tomu, že sa strany domnievali, že existuje určitá rovnováha, ktorá si zasluhuje ochranu. Rozhodnutie totiž uvádza, že článok 11 Dohody pripúšťa možnosť jej vypovedania týkajúceho sa zmluvného pivovaru, ktorý spolupracuje so zahraničným pivovarom (odôvodnenia č. 67 až č. 73).

Tvrdenia účastníkov konania

— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ udržanie si odberateľov (tretia časť prvého žalobného dôvodu)

- 41 Žalobcovia vytýkajú Komisii, že Dohodu kvalifikovali ako dohodu o udržaní si odberateľov, a teda z hľadiska jej cieľa ako protisúťažnú.
- 42 Podľa žalobcov totiž jediným cieľom Dohody bolo zabezpečenie dodržania výhradných práv zmluvne dohodnutých medzi reštauračným zariadením a pivovarom, o čom Súdny dvor rozhodol, že nemá protisúťažný cieľ (rozsudok z 28. februára 1991, *Delimitis*, C-234/89, Zb. s. I-935). Brasserie nationale dodáva, že tento cieľ Dohody sa dá vyvodiť z každého prípadu odvolávania sa na Dohodu, ktorý sa uvádza v Rozhodnutí.
- 43 Pokiaľ ide o úvahu, podľa ktorej prospech z Dohody bol vyhradený pre vnútroštátne pivovary (odôvodnenie č. 62 Rozhodnutia), žalobcovia tvrdia, že Dohoda bola otvorená pre všetky pivovary zastúpené v Luxembursku. Dodávajú, že pivovary Mousel a Diekirch neboli vylúčené z Dohody v dôsledku ich prevzatia zo strany Interbrew.
- 44 Podľa žalobcov mechanizmus výmeny informácií stanovený v článku 5 Dohody umožňoval ohraničiť dosah Dohody na písomné „pivové doložky“. V kópii predkladanej dohody komerčne citlivé informácie boli prekryté. Brasserie nationale dodáva, že článok 4 Dohody vyjadroval len záväzok strán rešpektovať výhradné práva. Výraz „garantované reštauračné zariadenie“, ktorý je tam použitý, znamená

jednoducho „viazaný“ voči pivovaru z dôvodu „pivovej doložky“, čo potvrdzuje tretí odsek uvedeného článku.

- 45 Pokiaľ ide o zmluvy, ktoré predchádzali Dohode, uvádzané v odôvodnení č. 60 Rozhodnutia, žalobcovia tvrdia, že ich posúdenie v Rozhodnutí je nesprávne. Spresňujú, že zmluvy z rokov 1980 a 1981, ako aj Dohoda sledovali zaručenie zmluvne dohodnutých výhradných práv na rozdiel od dohôd z rokov 1975 a 1983. Brasserie nationale ešte spresňuje, že väčšina týchto zmlúv predchádza Zmluve EHS, že neskoršie zmluvy uzatvorené po Zmluve EHS zaväzujú len dve strany, že spomedzi týchto posledných zmlúv sa Komisia nezaoberala zmluvou z roku 1980 a že jediná multilaterálna zmluva sa datuje do roku 1966, čo bolo pred uplynutím prechodného obdobia, a zanikla dávno pred uzatvorením Dohody.
- 46 Pokiaľ ide o poznámku riaditeľa FBL uvedenú v odôvodnení č. 63 Rozhodnutia (pozri bod 38 vyššie), Brasserie nationale spochybňuje samotnú právomoc riaditeľa, keďže FBL má obmedzené poslanie a profil jeho riaditeľa mu sotva umožňuje poznať trh. Okrem toho, jeho názor na platnosť Dohody je mylný. Podľa Brasserie nationale sa Dohoda totiž tým, že sledovala len zabezpečenie dodržiavania zmlúv o výhradných právach neprekračujúcich hranice, netýkala dovozov alebo vývozov (rozsudok Súdneho dvora z 18. marca 1970, Bilger, 43/69, Zb. s. 127). Podľa Brasserie nationale teda Dohoda nepodliehala oznamovacej povinnosti podľa článku 4 ods. 2 nariadenia č. 17, takže zostáva v platnosti až do prípadného určenia porušenia. Pivovary Wiltz a Battin takisto spochybňujú závažnosť uvedeného vyhlásenia riaditeľa FBL a tiež uvádzajú, že Dohoda sa netýkala dovozov alebo vývozov.
- 47 Žalobcovia ďalej tvrdia, že Dohoda bola prijatá z troch dôvodov. Brasserie nationale, pokiaľ ide o neho, sa prikláňa len k druhému a tretiemu z nich, tak ako boli uvedené v Rozhodnutí, a to k dôvodu neplatnej alebo nevymožiteľnej „pivovej doložky“

a dôvodu platnej „pivovej doložky“, znovu opakujúc, že prvý dôvod, ktorým je neexistencia „pivovej doložky“, nepatrí do rozsahu Dohody.

48 Čo sa týka prvého dôvodu, žalobcovia tvrdia, že zmluvy obsahujúce „pivovú doložku“ boli systematicky zrušované luxemburskými súdmi pre neuvádzanie ceny a množstva na základe francúzskej judikatúry prijatej v súvislosti s podobnými ustanoveniami občianskeho zákonníka. Brasserie nationale dodáva, že Dohoda predstavovala alternatívny spôsob riešenia sporov, ktorý sa z hľadiska tejto judikatúry vyhol otázke platnosti „pivových doložiek“, čo sa dosiahlo začlenením výrazov „bez ohľadu na jej právnu validitu... a/alebo jej vymožitelnosť“ do článku 2 Dohody.

49 Žalobcovia spresňujú, že riziko dovolania sa neplatnosti zmluvy obsahujúcej „pivovú doložku“ na luxemburských súdoch existovalo bez ohľadu na podstatu sporu, pretože akékoľvek predvolanie na súd vrátane prípadov zrušenia alebo neplnenia zmluvy vystavovalo dotknutý pivovar takémuto riziku. Ak sa aj od vyššie uvedenej francúzskej judikatúry roku 1995 upustilo, tento vývoj sa odzrkadlil v Luxembursku len v jedinom prvostupňovom súdnom rozhodnutí z marca 1996 a toto jediné súdne rozhodnutie nestačilo podľa žalobcov na vylúčenie prítomného rizika. Nezáleží na tom, či táto francúzska judikatúra bola jednomyselná alebo väčšinová. V odpovedi na argumentáciu Komisie Brasserie nationale dodáva, že skutočnosť, že obrat vo francúzskej judikatúre sa udial v dvoch etapách, je bez následku, pokiaľ ide o skutočný dátum prelomu luxemburskej judikatúry, keďže bolo treba čakať tri až štyri roky, kým luxemburské druhostupňové súdne rozhodnutie zohľadnilo túto zmenu francúzskej judikatúry v konaní týkajúcom sa piva, a že riešenia, ktoré sa mali prispôsobiť predmetnej judikatúre, boli takisto neurčité a v každom prípade nevhodné pre distribúciu piva. Pokiaľ ide o dodatok požadovaný na účely vyjadrenia skutočnosti, že Dohoda sa týkala iných prípadov neplatnosti, než sú prípady neurčenia ceny a množstva, Brasserie nationale tvrdí, že formálne nezačlenenie takéhoto dodatku správne ukazuje, že tento dodatok strany neprijali.

- 50 Pokiaľ ide o druhý dôvod, žalobcovia tvrdia, že pivovar, ktorý uzatvoril novú zmluvu s reštauračným zariadením obsahujúcu „pivovú doložku“, sa vystavuje riziku súdneho napadnutia iným pivovarom z titulu spoluzodpovednosti tretej osoby pri porušení povinností, ktoré má toto reštauračné zariadenie. Podľa žalobcov, nech už je toto riziko akokoľvek okrajové v rámci vyššie citovanej judikatúry o neplatnosti, mohlo vyvolať zdĺhavé a nákladné konanie. Naproti tomu podľa žalobcov, ak spoluzodpovednosť tretej osoby za porušenie povinností mohla byť za okrajových predpokladov prostriedkom nápravy pre pivovar, ktorý sa stal obeťou porušenia lojality zo strany reštauračného zariadenia, účinnosť takejto nápravy by si vyžadovala podobné konanie.
- 51 Pokiaľ ide o tretí dôvod, žalobcovia tvrdia, že pivovary nemali k dispozícii účinnú súdnu žalobu na zabezpečenie dodržiavania dohodnutých výhradných práv. Prekonávanie nedostatkov vnútroštátneho práva predstavuje klasický dôvod na použitie pravidiel súkromného práva. Otázka, či Dohoda odporovala verejnému poriadku, patrí do výlučnej pôsobnosti luxemburských súdov, takže ju treba považovať za dovolenú.
- 52 Žalobcovia ďalej tvrdia, že ich zámerom nebolo obmedzenie ich slobody konať, ale že tak činili v záujme zabezpečenia dodržiavania podpísaných zmlúv. Za predpokladu, že Dohoda má obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž, ktorý možno oddeliť od obmedzujúceho účinku obsiahnutého v „pivových doložkách“, je možné ju odôvodniť potrebou ochrany obchodnej lojality. Brasserie nationale v tomto ohľade poukazuje na rozsudky Súdneho dvora z 20. februára 1979, Rewe-Zentral, nazývaný „Cassis de Dijon“ (120/78, Zb. s. 649), a z 19. februára 2002, Wouters a i. (C-309/99, Zb. s. I-1577). Podľa žalobcov stav luxemburského práva nemôže byť „hranicou“ stanovujúcou úroveň záruk, na ktorých sa môžu dohodnúť, aby zabezpečili túto obchodnú lojalitu. Okrem toho sa žalobcovia snažia preukázať analógiu s článkom 5 písm. c) kódexu profesionálneho správania Inštitútu patentových zástupcov pri Európskom patentovom úrade (ďalej len „IPZ“), t. j. článkom, o ktorom Komisia vo svojom rozhodnutí, ktoré bolo predmetom rozsudku Súdu prvého stupňa z 28. marca 2001, Institut des mandataires agréés/Komisia (T-144/99, Zb. s. II-1087, body 89 a 90), pripustila, že nevyvoláva námietky. Podľa žalobcov teda Dohoda zakazovala len uzatváranie zmlúv s reštauračným zariadením, ktoré už bolo zmluvne viazané s iným konkurentom zmlouvou, ktorá obsahovala „pivovú doložku“, a neobsahovala žiaden zákaz, keď tento obchodný vzťah bol ukončený.

53 Žalobcovia ďalej popierajú skutočnosť, že dohoda chránila „neúčinné vzťahy medzi pivovarom a reštauračným zariadením“ (odôvodnenie č. 57 Rozhodnutia). Pojmy platnosť a vymožitelnosť zmienené v článku 2 Dohody sa totiž týkajú len väd postihujúcich zmluvu pri jej vzniku a Dohoda nemala za cieľ alebo jej účelom nebol zákaz zrušenia zmluvy v prípade vážneho porušenia zo strany pivovaru voči reštauračnému zariadeniu.

54 Pokiaľ ide o úvahu, podľa ktorej je Dohoda viac obmedzujúcejšia ako „pivové doložky“, keďže jej článok 4 zakazuje „akýkoľvek predaj piva“ reštauračnému zariadeniu viazanému s jednou zo strán (odôvodnenie č. 56 Rozhodnutia), žalobcovia tvrdia, že Dohoda sa uplatňovala len na piva „plzeňského typu“. Brasserie nationale uvádza, že pre luxemburský pivovar sa pojem pivo vzťahuje len na piva tohto typu, a dodáva, že až omnoho neskôr po uzatvorení Dohody začali pivovary Mousel a Diekirch distribuovať iné typy piva. Pivovary Wiltz a Battin tvrdia, že článok 4 mohol iba brániť stranám dodávať piva, ktoré vyrábali alebo distribuovali. A to boli len piva „plzeňského typu“.

55 Napokon Brasserie nationale tvrdí, že systém výmeny informácií upravený v Dohode nemá žiadnu súvislosť so systémom, ktorý bol predmetom rozsudkov z 27. októbra 1994, Fiatagri a New Holland Ford/Komisia (T-34/92, Zb. s. II-905), a Deere/Komisia (T-35/92, Zb. s. II-957), ktoré sú jedinými, kde Súd prvého stupňa sankcionoval výmenu informácií, ktoré sa netýkali cien a nepredstavovali podporu iného protisúťažného mechanizmu.

56 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti prvého žalobného dôvodu.

— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ sťažiť prenikanie do luxemburského odvetvia Horeca (štvrtá časť prvého žalobného dôvodu)

- 57 Žalobcovia tvrdia, že Komisia sa mylne domnievala, že Dohoda mala za cieľ sťažiť prenikanie zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca.
- 58 Podľa žalobcov totiž Dohoda sledovala len zabránenie porušovania „pivových doložiek“ vzhľadom na zahraničné pivovary, ochraňujúc možnosť pre luxemburský pivovar úspešne vyhovieť ponuke reštauračného zariadenia, ktoré zamýšľa uzatvoriť zmluvu so zahraničným pivovarom. Navyše Dohoda bola odôvodnená výnimočnou situáciou v Luxembursku a najmä nepomerom síl medzi luxemburskými a zahraničnými pivovarmi a abnormálnou situáciou vyplývajúcou z nedostatku lojality reštauračných zariadení. Brasserie nationale dodáva, že keďže Komisia nenapáda „pivové doložky“, nemôže im nepriamo brániť. Dohoda okrem toho nebránila zahraničným pivovarom uzatvárať zmluvy. Napokon kompenzačný mechanizmus upravený v Memorande o porozumení týkajúcom sa zahraničných pivovarov nevyvoláva osobitnú kritiku.
- 59 Brasserie nationale tvrdí, pokiaľ ide o Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin, že jeho prvý odsek práve podporuje prenikanie zahraničných pív do Luxemburska. Výraz „rovnováha“ použitý v jeho druhom odseku vyjadruje len želanie zachovať možnosť pre vnútroštátnu ponuku zúčastniť sa toho, keď sa reštauračné zariadenie otvára konkurencii.
- 60 Žalobcovia takisto tvrdia, že článok 11 Dohody nebol nikdy uplatnený. Brasserie nationale dodáva, že z neho nevyplýva žiadne odradzovanie a ani sa nevyvodzovalo.

Pivovary Wiltz a Battin doplňujú, že ustanovenie článku 11 je len vedľajšie, čo sa aj pripúšťa v odôvodnení č. 72 Rozhodnutia. Možnosť vypovedania upravená Memorandom o porozumení týkajúcim sa pivovaru Battin tiež nie je obmedzením ako takým.

- 61 Pokiaľ ide o vyhlásenie riaditeľa FBL uvedené v odôvodnení č. 68 Rozhodnutia, žalobcovia znovu opakujú tvrdenie, podľa ktorého jeho vážnosť je sporná. Brasserie nationale dodáva, že toto vyhlásenie je vyhlásením len samotného riaditeľa a nevyjadruje názor Brasserie nationale.
- 62 Napokon Brasserie nationale tvrdí, že Rozhodnutie si protirečí v dôvodoch, keďže vytýka stranám odmietnutie takých výhod zahraničným pivovarom, ktoré sa inak považujú za neprípustné medzi vnútroštátnymi pivovarmi.
- 63 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti prvého žalobného dôvodu.

— O nedostatočnom zohľadnení kontextu Dohody pri posudzovaní jej cieľa (prvá časť prvého žalobného dôvodu)

- 64 Žalobcovia vytýkajú Komisii, že nedostatočne zohľadnila pri posudzovaní cieľa Dohody kontext, v akom bola spísaná. Toto pochybenie odôvodňuje zrušenie Rozhodnutia tým viac, že je pôvodom závažných nesprávností pri výklade Dohody.

- 65 Žalobcovia totiž tvrdia, že je zbytočné dokazovať účinky reštriktívnej dohody prostredníctvom jej cieľa a označenie cieľa za reštriktívny si vyžaduje analýzu kontextu (rozsudok Súdneho dvora z 8. novembra 1983, IAZ a i./Komisia, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Zb. s. 3369, body 23 až 25). Brasserie nationale sa navyše odvoláva aj na rozsudky Súdneho dvora z 30. júna 1966, Société technique minière (56/65, Zb. s. 337, 359 a 360); z 28. marca 1984, CRAM a Rheinzink/Komisía (29/83 a 30/83, Zb. s. 1679, bod 26), už citovaný rozsudok Wouters a i. (bod 97) a na rozsudky Súdu prvého stupňa z 12. júla 2001, Tate & Lyle a i./Komisia (T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Zb. s. II-2035, body 44 až 53), a z 18. septembra 2001, M6 a i./Komisia (T-112/99, Zb. s. II-2459, bod 76).
- 66 Pritom podľa žalobcov, až na jednu výnimku, konkrétny rámec, v ktorom sa prejavili účinky Dohody, ostáva neznámy pri posudzovaní jej cieľa. Pokiaľ ide o uvedený konkrétny rámec, žalobcovia poukazujú na životaschopnosť predmetného odvetvia z hľadiska podielov na trhu, ktoré zaznamenávajú podľa pivovarníkov silné zmeny, a na jednotné otvorenie v rámci Spoločenstva tohto odvetvia dovozom. Žalobcovia totiž tvrdia, že viac ako 33 % piva skonzumovaného v Luxembursku je dovážaného pôvodu a zdôrazňujú prítomnosť hlavných výrobcov na hraniciach. Brasserie nationale okrem toho poukazuje na existenciu značného počtu reštauračných zariadení nezaviazaných zmluvne stranám, čo môže vytvárať vhodný priestor pre doplňujúcu hospodársku súťaž medzi luxemburskými a zahraničnými pivovarňami. Na pojednávaní dodal, že tieto reštauračné zariadenia boli viazané so zahraničnými pivovarňami doložkami o výhradných právach.
- 67 Žiadna zo skutočností uvádzaných v odôvodneniach č. 59 až č. 63 Rozhodnutia na účely zdôvodnenia posúdenia Komisie týkajúceho sa cieľa Dohody neobsahuje opis jej hospodárskeho kontextu, dokonca ani odkazom na odôvodnenia č. 74 až č. 76. Tieto odôvodnenia majú za cieľ preukázať zjavný charakter obmedzenia, čo je časť úvahy, ktorá je odlišná od tej časti, ktorá spočíva v kvalifikovaní Dohody ako obmedzujúcej z hľadiska svojho cieľa.
- 68 Je to takisto, pokiaľ ide o kvalifikáciu obmedzenia hospodárskej súťaže proti zahraničným pivovarom (odôvodnenia č. 67 až 73 Rozhodnutia).

69 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti prvého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ udržanie si odberateľov (tretia časť prvého žalobného dôvodu)

- 70 Je opodstatnené najprv skúmať tvrdenia žalobcov, ktoré sa snažia vyvrátiť niektoré z faktických skutočností, ktoré Komisia zohľadňovala v Rozhodnutí pri vyvodení záveru, že Dohoda mala za cieľ udržanie si odberateľov.
- 71 V prvom rade, pokiaľ ide o ich spochybňovanie úvahy, podľa ktorej Dohoda zakazovala akýkoľvek predaj piva reštauračnému zariadeniu viazanému s jednou zo strán (odôvodnenie č. 56 Rozhodnutia), stačí pripomenúť, že článok 4 Dohody výslovne uvádza „akýkoľvek predaj piva“. Vzhľadom na tieto jasné výrazy musí byť takéto tvrdenie zamietnuté, keďže nie je podopreté žiadnym konkrétnym dôkazom.
- 72 Tak isto je tomu tak, v druhom rade, pri tvrdení, že pojmy platnosť a vymožitelnosť uvedené v článku 2 Dohody sa týkajú len vád postihujúcich zmluvu pri jej vzniku. Takéto obmedzenie však uvedený článok 2 neupravuje a toto tvrdenie nie je podopreté žiadnym konkrétnym dôkazom.

- 73 V treťom rade, pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého mechanizmus výmeny informácií stanovený v článku 5 Dohody umožňoval ohraničiť jej dosah na písomné „pivové doložky“, stačí uviesť spolu s Komisiou, že toto tvrdenie je vyvrátené skutočnosťou, ako to bude vysvetlené v rámci skúmania druhej časti tohto žalobného dôvodu, že poslaním Dohody bolo jej uplatňovanie v celom jej rozsahu, dokonca aj v prípade neexistencie „pivovej doložky“.
- 74 V štvrtom rade žalobcovia namietajú zohľadnenie zmlúv, ktoré predchádzali Dohode, v odôvodnení č. 60 Rozhodnutia.
- 75 V tomto ohľade je predovšetkým na mieste uviesť, že zmluvy z rokov 1980 a 1981 nie sú citované v Rozhodnutí. Takže tvrdenie vychádzajúce z toho, že tieto zmluvy sa odlišujú od zmlúv z rokov 1975 a 1983, je nepodstatné. Ďalej je potrebné uviesť, že Komisia zohľadnila zmluvy z rokov 1966, 1975 a 1983 len na účely vyvodenia záveru, že výklad Dohody nemôže byť úplne oddelený od týchto posledných citovaných zmlúv a že tieto zmluvy môžu spochybníť dôvod právnej neistoty uvádzaný stranami na odôvodnenie Dohody. So zreteľom na tento záver, tvrdenia Brasserie nationale, pokiaľ ide o tieto posledne uvádzané zmluvy, nie sú relevantné.
- 76 Žalobcovia napokon uvádzajú zohľadnenie poznámky riaditeľa FBL citované v odôvodnení č. 63 Rozhodnutia týkajúcej sa ochranárskej povahy Dohody (pozri bod 38 vyššie).
- 77 V tejto súvislosti treba uviesť, rovnako ako tvrdila Komisia, že riaditeľ bol účastníkom a privilegovaným pozorovateľom Dohody. Je totiž zrejme, napríklad, že to bolo počas zmierovacieho rokovania medzi dvomi stranami, keď vyslovil predmetnú poznámku. Článok 5 Dohody okrem toho stanovoval strane možnosť

zaslať mu kópiu žiadosti o poskytnutie informácií adresovanú inej strane na základe tohto ustanovenia. Zdá sa teda, že riaditeľovi bola stranami priznaná úloha zmierovateľa.

78 Pokiaľ ešte ide o údajne mylný charakter tejto poznámky, že sa Dohoda netýkala vývozov alebo dovozov, stačí uviesť, že vzhľadom na Memorandá o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin a zahraničných pivovarov žalobcovia nemôžu platne tvrdiť, že sa Dohoda netýkala dovozov alebo vývozov. Čo sa týka citovaného rozsudku Bilger uvádzaného na podporu tohto tvrdenia, ten nie je relevantný najmä z dôvodu, že sa týka vertikálnej dohody, zatiaľ čo Dohoda má horizontálny charakter.

79 Z toho vyplýva, že žalobcovia nevyvrátili žiadnu z faktických skutočností, z ktorých vychádzala v Rozhodnutí Komisia pri vyvodení záveru, že Dohoda mala za cieľ udržanie si odberateľov.

80 Ďalej treba skúmať ostatné tvrdenia, ktoré uvádzajú žalobcovia na podporu tejto časti prvého žalobného dôvodu.

81 Pokiaľ ide o tri dôvody, na ktorých údajne Dohoda stojí, uvedené v bodoch 47 až 51 vyššie, treba uviesť, že aj za predpokladu, že sú preukázané, tieto dôvody nemôžu odôvodniť dohodu, ktorej cieľ obmedzuje hospodársku súťaž. Nemožno totiž prijať to, že podniky sa snažia prekonať účinky právnej úpravy, ktorú považujú za príliš nevýhodnú, uzatváraním kartelových dohôd, ktoré majú za cieľ upraviť tieto nevýhody, tvrdiac, že takáto právna úprava vytvára nerovnováhu v ich neprospech (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. februára 1995, SPO a i./Komisia, T-29/92, Zb. s. II-289, bod 256, v rámci uplatňovania článku 81 ods. 3 ES, a rozsudok Súdneho dvora z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./

Komisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 487, pokiaľ ide o krízu na trhu). Treba dodať, že nielen žalobcovia, ale tiež všetky podnikateľské subjekty museli čeliť ťažkostiam, ktoré sa Dohoda snažila prekonať.

- 82 Napokon treba poznamenať, rovnako ako uviedla Komisia, že zo spisu vyplýva, ako to bude vysvetlené v rámci druhej časti tohto žalobného dôvodu, že poslaním Dohody bolo jej uplatnenie dokonca aj v prípade neexistencie „pivovej doložky“ a že jej cieľ sa neobmedzoval na nápravu troch problémov uvedených v bodoch 47 až 51 vyššie.
- 83 Ak sa majú tvrdenia žalobcov, tak ako boli spresnené na pojednávaní, chápať v tom zmysle, že vzhľadom na tri horeuvedené problémy cieľom Dohody bolo nastolenie právneho stavu, ktorý by bol v súlade s nariadením č. 1984/83, treba pripomenúť, že zákaz uvedený v článku 4 Dohody zreteľne ide nad rámec toho, čo dovoľuje článok 7 ods. 1 tohto nariadenia. Navyše toto nariadenie umožňuje len určité obmedzenia hospodárskej súťaže vo vertikálnom vzťahu medzi distribútorom a dodávateľom (pozri najmä články 1 a 6), zatiaľ čo Dohoda predstavuje horizontálnu dohodu. V každom prípade sa však žalobcovia ani nepokúsili preukázať, že na účely vyriešenia údajne existujúcich problémov na vertikálnej úrovni, bolo potrebné prikróčiť k uzavretiu horizontálnej dohody.
- 84 Žalobcovia ďalej tvrdia, že jediným cieľom Dohody bolo zabezpečenie dodržiavania výhradných práv zmluvne dohodnutých medzi reštauračným zariadením a pivovarom. Okrem toho má byť Dohoda odôvodnená nevyhnutnosťou ochrany obchodnej lojality.

85 V tejto súvislosti stačí poznamenať, že aj za predpokladu, že tieto okolnosti sú preukázané, záver, podľa ktorého Dohoda mala za cieľ obmedziť hospodársku súťaž vo vnútri spoločného trhu, nemožno vyvrátiť domnelou skutočnosťou, že takisto sledovala aj legitímny cieľ (pozri v tomto zmysle rozsudok IAZ a i./Komisia, už citovaný, bod 25). Žalobcovia sa nemôžu úspešne odvolávať na už citovaný rozsudok Delimitis, pretože tento rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá sa týkala vertikálnych vzťahov, zatiaľ čo daný prípad sa týka horizontálnej dohody. Okrem toho odkaz Brasserie nationale na už citované rozsudky Cassis de Dijon a Wouters a i. musí byť zamietnutý. Ak je preukázané, že cieľ nejakej dohody predstavuje v podstate obmedzenie hospodárskej súťaže, akým je delenie odberateľov, takáto dohoda sa nemôže v rámci uplatňovania zásady logického uvažovania vyhnúť ustanoveniam článku 81 ods. 1 ES z dôvodu skutočnosti, že sleduje takisto iné ciele, akými sú predmetné ciele v týchto rozsudkoch.

86 Pokiaľ ide o tvrdenie vychádzajúce z už citovaného rozsudku Institut des mandataires agréés/Komisia, treba uviesť, po prvé, že článok 5 písm. c) kódexu profesionálneho správania IPZ obsahuje len jeden zákaz poskytovania nevyžiadaných služieb vo veciach, v ktorých koná iný patentový zástupca (bod 89). Takýto zákaz len ťažko možno porovnávať so zákazmi obsiahnutými v Dohode. V uvedenom prípade sa totiž zákaz týkal len iniciatívy uchádzať sa o zákazníka, zatiaľ čo Dohoda zakazovala stranám najmä odpovedať na návrh na uzatvorenie zmluvy. Po druhé, tento zákaz sa opierať najmä o dôvody deontologického kódexu na rozdiel od Dohody, ktorá sledovala rozdelenie si odberateľov. Toto tvrdenie musí byť teda zamietnuté.

87 Napokon žalobcovia popierajú, že by prospech z Dohody bol vyhradený len pre vnútroštátne pivovary (odôvodnenie č. 62 Rozhodnutia). V tejto súvislosti treba uviesť, že toto popretie nie je dostatočne podložené. Ak žalobcovia tvrdia, že Dohoda bola otvorená všetkým pivovarom zastúpeným v Luxembursku, treba uviesť, že nebola podpísaná žiadnym zahraničným pivovarom. Tvrdenie, že dva luxemburské pivovary neboli vylúčené z Dohody potom, čo boli prevzaté zahraničnými pivovarmi, nedokazuje, že by zahraničné pivovary ako také mohli pristúpiť k Dohode. Naopak, ustanovenie článku 11, ktorý stanovuje vylúčenie strany z Dohody v prípade získania

kontroly zahraničnou spoločnosťou, alebo v prípade spolupráce so zahraničným pivovarom, dokazuje, že Dohoda bola považovaná za výlučne vyhradenú pre vnútroštátne pivovary. Okolnosť, že tento článok nebol nikdy použitý, nemení toto zistenie.

88 Z týchto úvah vyplýva, že žiadne z tvrdení uvádzaných na podporu tretej časti prvého žalobného dôvodu nemôže byť prijaté. Táto časť teda musí byť zamietnutá.

— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ sťažiť prenikanie do luxemburského odvetvia Horeca (štvrtá časť prvého žalobného dôvodu)

89 Treba určiť, že Memorandom o porozumení týkajúcim sa zahraničných pivovarov si strany navzájom vyhradili prednostné právo pri získavaní odberateľov a uzatvorení dodávateľskej zmluvy s reštauračným zariadením viazaným s jednou z nich, ktoré sa chystá uzatvoriť zmluvu so zahraničným pivovarom. Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin stanovuje možnosť vypovedať Dohodu, pokiaľ ide o pivovar Battin, v prípade zmeny distribučných podmienok určitých zahraničných pív z jeho strany. Článok 11 Dohody napokon stanovoval možnosť jej vypovedania v prípade získania kontroly zahraničnou spoločnosťou alebo v prípade spolupráce so zahraničným pivovarom.

90 Okrem toho je opodstatnené určiť, ako to právom uvádza Komisia, že mechanizmus zavedený Memorandom o porozumení týkajúcim sa zahraničných pivovarov sa týka len zahraničného pivovaru usilujúceho o zásobovanie luxemburského reštauračného

zariadenia, ale nechránil zahraničný pivovar, ktorý spozoroval, že jeho odberateľ – luxemburské reštauračné zariadenie — má v úmysle zásobovať sa luxemburským pivovарom.

- 91 Za týchto okolností treba vyvodiť záver, že Komisia sa nedopustila žiadneho právneho pochybenia určením, že Dohoda má za cieľ sťažiť prenikanie zahraničných pivovarov do luxemburského odvetvia Horeca.
- 92 Žiadne z tvrdení žalobcov nedokáže vyvrátiť tento záver.
- 93 Po prvé, pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého Dohoda sledovala len zabránenie porušovania „pivových doložiek“ vzhľadom na zahraničné pivovary, treba predovšetkým uviesť, že je nesprávne, keďže Dohoda sa uplatňovala, aj keď neexistovala „pivová doložka“, ako to tiež bude uvedené v rámci druhej časti tohto žalobného dôvodu.
- 94 Okrem toho treba zdôrazniť, podobne ako to bolo uvedené v rámci tretej časti tohto žalobného dôvodu, že toto tvrdenie uvádzané žalobcami, ak by aj bolo správne, nemôže odôvodniť obmedzujúci cieľ Dohody tak, ako bol určený.
- 95 Tvrdením, že Dohoda sledovala ochranu možnosti luxemburského pivovaru odpovedať na ponuku reštauračného zariadenia zamýšľajúceho uzatvoriť zmluvu so zahraničným pivovарom, totiž samotní žalobcovia pripúšťajú, že Dohoda bola obmedzujúca z hľadiska svojho cieľa. Dohoda ochraňovaním tejto možnosti totiž spôsobila v dôsledku jej definovania zmenu podmienok hospodárskej súťaže na úkor dotknutého zahraničného pivovaru.

- 96 Po druhé, žalobcovia tvrdia, že Dohoda bola odôvodnená výnimočnou situáciou v Luxembursku a abnormálnym stavom vyplývajúcim z nedostatku lojality reštauračných zariadení. Okrem toho tvrdia, že článok 11 Dohody nebol nikdy použitý. Brasserie nationale dodáva, že Dohoda nebránila zahraničným pivovarom uzatvárať zmluvy.
- 97 V súvislosti s týmito tvrdeniami treba opätovne uviesť, že aj keď sa tieto tvrdenia pripustia, nemôžu odôvodniť obmedzujúci cieľ Dohody, aký vyplýva z faktických skutočností uvádzaných Komisiou a nepopieraných žalobcami. Zvlášť je opodstatnené uviesť, že tvrdenie, podľa ktorého Dohoda nebránila zahraničným pivovarom uzatvárať zmluvy, nie je relevantné, keďže Dohoda mala za cieľ obmedziť hospodársku súťaž, takže nie je potrebné skúmať, či takisto mala za následok jej obmedzenie (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. júla 2000, Volkswagen/Komisía, T-62/98, Zb. s. II-2707, bod 231).
- 98 Po tretie, žalobcovia znovu opakujú tvrdenie, podľa ktorého je právomoc riaditeľa FBL sporná. Brasserie nationale dodáva, že poznámka riaditeľa uvedená v odôvodnení č. 68 Rozhodnutia zaväzuje len samotného riaditeľa a nevyjadruje názor Brasserie nationale.
- 99 V tomto ohľade treba uviesť, pokiaľ ide o spochybnenie právomoci riaditeľa FBL, že toto spochybnenie musí byť zamietnuté z dôvodov uvedených v rámci zamietnutia predchádzajúcej časti tohto žalobného dôvodu. Naproti tomu, ako sa uvádza v tom istom odôvodnení č. 68 Rozhodnutia, táto poznámka odznela na zmierovacom rokovaní týkajúcom sa uplatňovania Dohody. Je teda opodstatnené na ňu prihliadať na účely právneho posúdenia Dohody. Skutočnosť, že tak Komisia urobila, nijako neznamená, že by túto poznámku považovala za vyjadrujúcu názor Brasserie nationale.

100 Po štvrté, Brasserie nationale tvrdí, že pokiaľ ide o Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin, jeho prvý odsek práve podporuje prenikanie zahraničných pív do Luxemburska. Výraz „rovnováha“ použitý v jeho druhom odseku vyjadruje len želanie zachovať možnosť pre vnútroštátnu ponuku zúčastniť sa toho, keď sa reštauračné zariadenie otvára konkurencii.

101 V tomto ohľade stačí uviesť, že ak aj toto memorandum o porozumení skutočne umožňovalo distribúciu určitých zahraničných pív pivovarom Battin, z toho však vyplýva značné obmedzenie jeho slobody konať, a teda obmedzenie hospodárskej súťaže.

102 Napokon Brasserie nationale tvrdí, že Rozhodnutie si protirečí v dôvodoch, keďže vytyka stranám odmietnutie takých výhod zahraničným pivovarom, ktoré sa inak považujú za neprípustné medzi vnútroštátnymi pivovarmi.

103 V tejto súvislosti treba zobrať do úvahy, že ak otvorenie záruky „pivových doložiek“ zahraničným pivovarom mohlo posilniť reštriktívnu povahu tejto záruky, napriek tomu článok 11 Dohody a Memorandum o porozumení týkajúce sa pivovaru Battin umožňovali vylúčiť zahraničné pivovary z „výhod“, aj keď neoprávnených, tejto záruky z hľadiska ochrany odberateľov, a teda umožňovali sťažiť ich prenikanie do odvetvia Horeca v Luxembursku.

104 Z toho vyplýva, že štvrtá časť prvého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

— O nedostatočnom zohľadnení kontextu Dohody pri posudzovaní jej cieľa (prvá časť prvého žalobného dôvodu)

- 105 Treba pripomenúť, že odôvodnenie č. 47 Rozhodnutia nazvané „Obmedzenie hospodárskej súťaže prostredníctvom cieľa“ uvádza, že Dohoda mala za cieľ, po prvé, udržanie si príslušných odberateľov strán v luxemburskom odvetví Horeca, a po druhé, sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do neho. Toto isté odôvodnenie odkazuje pri prvom ciele, ktorý uvádza, na odôvodnenia č. 48 až č. 66 a pri druhom na odôvodnenia č. 67 až č. 73 Rozhodnutia.
- 106 Zo štruktúry Rozhodnutia tak vyplýva, že na rozdiel od toho, čo naznačujú tvrdenia žalobcov, určenie cieľa Dohody nie je obmedzené na odôvodnenia č. 59 až č. 62, ale je obsiahnuté v súhrne odôvodnení č. 47 až č. 73.
- 107 Teda už zo zbežného prečítania súhrnu týchto naposledy uvádzaných odôvodnení sa javí, že žalobcovia nemôžu úspešne tvrdiť, že kontext Dohody ostáva neznámy pri posúdení jej cieľa. V tejto súvislosti sa odkazuje na zhrnutie odôvodnení č. 48 až č. 73 Rozhodnutia obsiahnuté v bodoch 30 až 40 vyššie.
- 108 Okrem toho treba pripomenúť, že skutočnosťami kontextu, ktoré podľa žalobcov Komisia nedostatočne zohľadnila pri posudzovaní cieľa Dohody, sú vitalita dotknutého sektora z hľadiska podielu na trhu, jednotné otvorenie tohto odvetvia dovozom a existencia značného počtu reštauračných zariadení neviazaných so stranami. Tieto kontextové skutočnosti však nesúvisia s otázkou týkajúcou sa cieľa Dohody, ale s otázkou týkajúcou sa jej následkov. Podľa judikatúry však Komisia nemusí skúmať následky dohody, ktorá je protisúťažná z hľadiska svojho cieľa (pozri v tomto zmysle rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný, bod 231). To napokon

nepopierajú ani žalobcovia, ktorí pripúšťajú, že je zbytočné preukazovať následky dohody, ktorá je reštriktívna svojím cieľom.

109 Treba dodať, že tvrdenia žalobcov, podľa ktorých Komisia nedostatočne zohľadnila skutočnosti kontextu, nie sú dôvodné. V bodoch 23 až 25 už citovaného rozsudku IAZ a i./Komisia, na ktorý sa žalobcovia odvolávajú, „ako obsah dohody (o ktorú išlo vo veci, v ktorej bol vydaný citovaný rozsudok), tak aj jej vznik a okolnosti jej uplatnenia“ boli totiž zohľadnené. Sú to pritom presne také skutočnosti, ktoré Komisia zohľadnila pri vyvodení záveru, že Dohoda je obmedzujúca z hľadiska svojho cieľa. V tejto súvislosti sa opäť odkazuje na citovaný súhrn odôvodnení č. 48 až č. 73 Rozhodnutia.

110 Z toho vyplýva, že prvá časť prvého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

O druhej časti prvého žalobného dôvodu, v ktorej sa tvrdí, že Komisia nesprávne vyvodila záver, že Dohoda sa uplatňovala pri neexistencii „pivovej doložky“

Napadnuté rozhodnutie

111 V Rozhodnutí sa predpokladá, že podľa zápisnice zo zasadnutia FBL zo 7. októbra 1986, zmenenej a doplnenej zápisnicou zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986, sa strany dohodli na širšom výklade výrazu „pivová doložka“, než je ten, ktorý je

stanovený v článku 2 Dohody. Podľa Rozhodnutia tento výklad potvrdzuje list pivovaru Wiltz z 23. októbra 1991 adresovaný FBL (odôvodnenie č. 9).

Tvrdenia účastníkov konania

- 112 Žalobcovia tvrdia, že Komisia nesprávne vyvodila záver, že sa Dohoda vzťahovala na prípady neexistencie „pivovej doložky“ riadne dohodnutej a platnej.
- 113 Podľa žalobcov ak totiž nejaká dohoda môže vyplývať z nejakého dokumentu, iného než je formálny text, treba ešte overiť, či ide o „presné vyjadrenie spoločnej vôle“ strán (rozsudky Súdneho dvora z 15. júla 1970, ACF Chemiefarma/Komisia, 41/69, Zb. s. 661, body 110 až 114, a z 29. októbra 1980, Van Landewyck a i./Komisia, 209/78 až 215/78 a 218/78, Zb. s. 3125, bod 86). Takáto vôľa tu však chýba. Žalobcovia totiž predovšetkým poznamenávajú, že zápisnica zo zasadnutia FBL zo 7. októbra 1986 zmieňovaná v odôvodnení č. 9 Rozhodnutia uvádza, že „tri nedoriešené dokumenty... boli schválené a budú podpísané na budúcej schôdzi“, o čom sa zmieňuje zápisnica zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986 takisto uvádzaná v odôvodnení č. 9 Rozhodnutia formuláciou „strany pristúpia k podpisu [uvedených dokumentov]“. Podľa žalobcov takýto podpis predstavuje teda formálnu náležitosť, bez ktorej žiadna spoločná vôľa strán nemôže byť určená. Poznamenávajú teda, že ani jedna z oboch citovaných zápisníc sa nezmieňuje o takomto podpise, pokiaľ ide o výklad Dohody, aký vyplýva z týchto dvoch zápisníc, hoci tento výklad nemožno oddeliť od troch citovaných dokumentov. Navyše žalobcovia tvrdia, že z citovanej zápisnice zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986 vyplýva, že text bodu 2 zápisnice z predchádzajúceho zasadnutia FBL bol predmetom spresňovania. Uvedený text teda nebol ustálený ani po prvom, ani po druhom zasadnutí. Žalobcovia napokon

poznamenávajú, že list pivovaru Wiltz z 23. októbra 1991 adresovaný FBL, uvádzaný v odôvodnení č. 9 Rozhodnutia, je nazvaný ako „Návrh“. Dodávajú, že sa tam nachádzajú dva výklady rozlíšené zarážkami, ktoré sa uvádzajú v citovaných zápisniciach, so skrátenou a vylepšenou štylistikou. Podľa žalobcov teda pivovar Wiltz by nemal žiaden záujem robiť takýto návrh, ak by tieto zápisnice už vyjadrovali namietaný rozšírený výklad.

- 114 Pokiaľ ide o predpokladané pripustenie namietaného rozšíreného výkladu pivovarov Wiltz, žalobcovia odpovedajú, že v predmetnom vyhlásení Wiltz použil podmieňovací spôsob. Pokiaľ ide o predpokladané pripustenie tohto rozšíreného výkladu zo strany Brasserie nationale, tento pivovar odpovedá, že v predmetnom vyhlásení zmienil len vznik návrhu takéhoto rozšírenia a že výrazy „súhlasí s podpísaním“ a „nebráni mu to podpísaniu“ znamenali len jeho súhlas s podpísaním v budúcnosti.
- 115 Brasserie nationale, odvolávajúc sa na korešpondenciu doloženú v spise, takisto uvádza, že medzi stranami nikdy nedošlo k žiadnemu sporu v prípade, keď neexistovala písomná dohoda.
- 116 Napokon Brasserie nationale tvrdí, že sama Komisia uznala, že Dohoda sa neuplatňovala v prípadoch, keď neexistovala „pivová doložka“, keďže v odôvodnení č. 92 Rozhodnutia sa potvrdzuje, že „rozsah porušenia je obmedzený... len na reštauračné zariadenia viazané so stranami doložkou o výhradnom nákupe“ [*neoficiálny preklad*].
- 117 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti prvého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 118 Podľa ustálenej judikatúry, aby išlo o dohodu v zmysle článku 81 ods. 1 ES, stačí, aby predmetné podniky vyjadrili svoju spoločnú vôľu správať sa na trhu určeným spôsobom (pozri v tomto zmysle rozsudky ACF Chemiefarma/Komisia, už citovaný, bod 112, a Van Landewyck a i./Komisia, už citovaný, bod 86; rozsudky Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1991, Hercules Chemicals/Komisia, T-7/89, Zb. s. II-1711, bod 256, a z 26. októbra 2000, Bayer/Komisia, T-41/96, Zb. s. II-3383, bod 67). Čo sa týka formy vyjadrenia uvedenej spoločnej vôle, stačí, aby nejaký dohovor bol výrazom vôle strán správať sa na trhu podľa neho (pozri v tomto zmysle rozsudky ACF Chemiefarma/Komisia, už citovaný, bod 112; Van Landewyck a i./Komisia, už citovaný, point 86, a Bayer/Komisia, už citovaný, bod 68).
- 119 Z toho vyplýva, že pojem dohody v zmysle článku 81 ods. 1 ES, ako bol vyložený judikatúrou, sa viaže na zhodu vôle najmenej dvoch strán, ktorej forma prejavu nie je dôležitá, pokiaľ predstavuje jej presné vyjadrenie (rozsudok Bayer/Komisia, už citovaný, bod 69).
- 120 V danom prípade treba predovšetkým určiť, že citovaná zápisnica zo zasadnutia FBL zo 7. októbra 1986, uvádza:

„2. Pivová doložka

Tri nedoriešené dokumenty... boli schválené a budú podpísané na ďalšom zasadnutí.

Okrem toho sa stanovuje, že za ‚pivovú doložku‘ sa uznáva a považuje:

- úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy a finančnej účasti na vybavení kaviarne — bez toho, aby bola ‚pivová doložka‘ výslovne uvedená,

- získanie pivovarom práva na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste bez toho, aby bola ‚pivová doložka‘ výslovne uvedená.

Tieto dva výklady sú neoddeliteľnou súčasťou existujúcich ustanovení v tejto oblasti.“

121 Citovaná zápisnica zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986 uvádza (v totožnom znení ako originál):

„1. Zápisnica zo zasadnutia zo 7. októbra 1986 sa dopĺňa takto:

... Bod 2 — prvá zarážka

- ‚úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy a finančnej účasti na vybavení kaviarne — bez toho, aby bola «pivová doložka» výslovne uvedená, napríklad pivovar X prenajíma a finančne sa podieľa na zhodnotení nehnuteľnosti určenej na tento účel, ale neuzatvára alebo nedosiahol uzatvorenie zmluvy s vlastníkom.

druhá zarážka

bude znieť:

- získanie pivovarom práva na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste bez toho, aby bola «pivová doložka» výslovne uvedená.

2. Pivovarníci pristupujú k podpisu [troch dokumentov uvedených v bode 2 zápisnice zo zasadnutia zo 7. októbra 1986].

Všetci pivovarníci obdržali kópiu týchto podpísaných dokumentov a ich originály ostanú uložené v [FBL]. Tieto dokumenty majú dôverný charakter.“

122 Citovaný list z 23. októbra 1991, ktorý pivovar Wiltz adresoval FBL, znie takto:

„Návrh:

V súvislosti s článkom 2 dohody sa pivovarníci dohodli, že za „pivovú doložku“ sa uznáva a považuje

- úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy,

— poskytnutie pivovarom z akéhokoľvek dôvodu práva na predaj alkoholických nápojov určených na priamu spotrebu na mieste.“

123 So zreteľom na skutočnosti uvádzané žalobcami treba teda skúmať, či Komisia dostatočne po právnej stránke preukázala zhodný prejav vôle strán uplatňovať Dohodu aj pri neexistencii „pivovej doložky“ riadne dohodnutej a platnej.

124 Treba pritom uviesť, že zápisnica zo zasadnutia FBL zo 7. októbra 1986 výslovne uvádza, že pôsobnosť Dohody, ktorá sa v nej zmieňuje, bola „dohodnutá“ a „je neoddeliteľnou súčasťou existujúcich ustanovení v tejto oblasti“. Ani táto zápisnica, ani zápisnica zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986 nepredpokladajú akúkoľvek formalizáciu tejto dohody. V tejto súvislosti skutočnosť, že prvá zápisnica jednako uvádza, že určité dokumenty, ktoré sú v nej zmieňované, „sú schválené a budú podpísané“, nie je relevantná. Rovnako skutočnosť, že druhá zápisnica obsahuje zmeny (inak relatívne malé) textu uvedeného v prvej zápisnici, nemôže oslabiť práve dosiahnutú dohodu strán týkajúcu sa takto zmeneného textu.

125 Okrem toho, tak ako to uvádza odôvodnenie č. 29 Rozhodnutia, Brasserie nationale, ako aj pivovar Wiltz pripustili, že Dohoda sa uplatňuje aj na niektoré vzťahy pivovar — reštauračné zariadenie, kde dodávateľská zmluva alebo „pivová doložka“ úplne chýbajú.

- 126 Vo svojej odpovedi na otázky položené Komisiou po vypočutí totiž Brasserie nationale v súvislosti s prípadom, keď išlo o uzatvorenie nájomnej zmluvy a financovanie zo strany pivovaru, ale nie o zmluvu obsahujúcu „pivovú doložku“, vyhlásil:

„V takomto prípade podľa dokumentov z roku 1986 [t. j. oboch citovaných zápisníc], je tiež opodstatnené sa domnievať, že ide o ‚pivovú doložku‘ v zmysle Dohody. Táto doložka je, treba pripustiť, *a priori* neuveriteľná, keďže žiaden pivovárnik neinvestuje bez toho, aby nemal zmluvu... Pritom táto neuveriteľná doložka nebola nikdy použitá. V skutočnosti to, čo bolo uvedené, bola absurdná hypotéza, ktorú predložil... Pracovná hypotéza tejto osoby bola zjavne absurdná, ale keďže [Brasserie nationale] vôbec nemal v úmysle sa ňou ďalej zaoberať, súhlasil s podpísaním predmetného textu... [Brasserie nationale] to nebránilo v podpísaní, keďže nemal v úmysle konať podľa tejto hypotézy uvedenej v predmetnej doložke...“

- 127 Pivovar Wiltz, čo sa jeho týka, vo svojej odpovedi na oznámenie o námietkach uviedol, že:

„Dohoda by mohla byť nanajvýš považovaná v tomto zmysle za výkladový základ výrazu ‚pivová doložka‘ dohodnutý medzi stranami na [zasadnutiach FBL] 7. októbra 1986 a 2. decembra 1986, pričom ale jediným a legitímnym cieľom bolo zabezpečenie informovania na účely predchádzania právnej neistote v prípade masívneho investovania.“

- 128 V tejto súvislosti tvrdenie žalobcov týkajúce sa okolnosti, že pivovar Wiltz vo svojej odpovedi citovanej v predchádzajúcom bode použil podmieňovací spôsob, musí byť zamietnuté. V tejto istej odpovedi totiž pivovar Wiltz výslovne uviedol „výklad výrazu ‚pivová doložka‘ dohodnutý medzi stranami“.

129 Brasserie nationale ešte tvrdí, že vo svojej odpovedi citovanej v bode 126 vyššie opísal len vznik návrhu rozšíriť pôsobnosť dohody na prípady, keď neexistuje „pivová doložka“, a že výrazy „súhlasil s podpísaním“ a „nebránilo mu to v podpísaní“ vyjadrovali len jeho súhlas s podpísaním tohto návrhu v budúcnosti.

130 Tieto tvrdenie musia byť takisto zamietnuté. Za daných okolností citované vyhlásenie nemôže vyvrátiť zistenie súhlasu Brasserie nationale s rozšírením pôsobnosti Dohody na záver zasadnutí zo 7. októbra 1986 a 2. decembra 1986. V tomto ohľade treba pripomenúť, že nie je podstatné, kto bol pôvodcom návrhu na rozšírenie pôsobnosti Dohody, keďže zhodný prejav vôle je možné preukázať (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 1. februára 1978, Miller/Komisia, 19/77, Zb. s. 131, bod 7, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. júla 1994, Parker Pen/Komisia, T-77/92, Zb. s. 549, bod 37).

131 V každom prípade aj za predpokladu, že Brasserie nationale nesúhlasil s rozšírením pôsobnosti Dohody, prislúchalo mu prejaviť svoj odlišný názor vzhľadom na nový výklad „pivových doložiek“ (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, bod 1353 a tam citovanú judikatúru). Je však zrejmé, že tak neurobil.

132 Okrem toho, ak by uvedené rozšírenie pôsobnosti Dohody nebolo medzi stranami dohodnuté, logicky by Brasserie nationale nespochybovala pred Komisiou iba samotné neuplatňovanie takéhoto rozšírenia.

- 133 Pokiaľ ide o tvrdenie týkajúce sa citovaného listu pivovaru Wiltz, je opodstatnené sa domnievať, že Wiltz môže celkom dobre podávať návrh uvedený v tomto liste nie z dôvodu uplatňovaného žalobcami, ale preto, že si želá pozmeniť text vyplývajúci práve z oboch citovaných zápisníc. Okrem toho treba skonštatovať, že na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobcovia, tento návrh pivovaru Wiltz neobsahuje len štylistické vylepšenia. Podľa tohto návrhu sa tak za „pivovú doložku“ považuje „úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy“, zatiaľ čo zápisnica zo zasadnutia FBL z 2. decembra 1986 stanovuje, že za takúto doložku sa považuje „úkon spočívajúci v uzatvorení nájomnej zmluvy a finančnej účasti na vybavení kaviarne“. Takáto zmena sa teda nemôže považovať len za štylistickú.
- 134 Napokon, pokiaľ ide o domnelé uznanie Komisiou, že Dohoda sa neuplatňovala v prípadoch neexistencie „pivovej doložky“, treba uviesť, že ak aj formulácia použitá v odôvodnení č. 92 Rozhodnutia, podľa ktorej „rozsah porušenia je obmedzený... len na reštauračné zariadenia viazané so stranami doložkou o výhradnom nákupe“ [*neoficiálny preklad*] možno nie je najvhodnejšia, zo zbežného prečítania odôvodnení č. 9 a č. 48 až č. 63, a najmä z odkazu odôvodnenia č. 50 na odôvodnenie č. 9 vyplýva, že Komisia zastávala názor, že sa Dohoda uplatňovala, aj keď neexistovala „pivová doložka“. Napokon treba pripomenúť, že touto časťou prvého žalobného dôvodu žalobcovia spochybňovali tento názor. Nemôžu preto úspešne tvrdiť, že Komisia mala odlišný názor.
- 135 Vzhľadom na to, čo bolo uvedené, je opodstatnené vyvodiť záver, že žalobcovia nepredložili dôkazy, ktoré by mohli spochybníť zistenie Komisie o existencii zhodného prejavu vôle medzi stranami o uplatňovaní Dohody dokonca aj pri absencii „pivovej doložky“ riadne dohodnutej a platnej.
- 136 Druhá časť prvého žalobného dôvodu musí byť preto zamietnutá.

O piatej časti prvého žalobného dôvodu uplatňujúcej absenciu značného vplyvu Dohody na hospodársku súťaž

Napadnuté rozhodnutie

- 137 Rozhodnutie uvádza, že Dohoda mohla značne obmedziť hospodársku súťaž v luxemburskom odvetví Horeca. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že, po prvé, strany obmedzili dosah Dohody na luxemburské odvetvie Horeca, čo naznačuje, že sa domnievali, že ich postavenie v tomto odvetví je dostatočne silné a že podmienky hospodárskej súťaže v ňom boli dostatočne odlišné od podmienok v iných odvetviach a v susediacich štátoch na zabezpečenie účinnosti Dohody. Po druhé, uvádza sa, že s ohľadom na ich vlastnú produkciu a ich distribúciu dovážaných pív strany kontrolovali približne 85 % predaja piva v predmetnom odvetví a že viac ako polovica luxemburských reštauračných zariadení bola s nimi viazaná „pivovou doložkou“ (odôvodnenia č. 74 až č. 76).

Tvrdenia účastníkov konania

- 138 Žalobcovia tvrdia, že záver Komisie o existencii značného obmedzenia hospodárskej súťaže je nesprávne a nedostatočne odôvodnený. Poznávajú totiž, že Komisia nedefinovala referenčný trh. Ďalej tvrdia, že obmedzenie dosahu Dohody nič nedokazuje, ale že len jednoducho zodpovedá rozsahu problému určeného stranami, v súvislosti s ktorým boli schopné spolupracovať. Navyše ak sa pomer 85 % objemu piva distribuovaného stranami môže zdať vysoký, pomer 40 až 45 % reštauračných zariadení otvorených ostatným pivovarom neodôvodňuje posúdenie ako značné. Okrem toho neuplatňovanie obmedzenia týkajúceho sa zahraničných pivovarov by malo viesť k záveru, že obmedzenie nebolo značné.

139 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti prvého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

— O uvádzanom nesprávnom posúdení

140 V tejto súvislosti stačí pripomenúť, že podniky uzatvárajúce zmluvu, ktorá má za cieľ obmedzenie hospodárskej súťaže, sa v zásade nemôžu vyhnúť uplatneniu článku 81 ods. 1 ES tvrdením, že ich dohoda nemohla mať merateľný dopad na hospodársku súťaž (rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2004, Mannesmannröhren-Werke/Komisia, T-44/00, Zb. s. II-2223, body 130 a 196).

141 Keďže Dohoda mala za cieľ udržanie si príslušných odberateľov jej stranám v luxemburskom odvetví Horeca na jednej strane a sťaženie prenikania zahraničných pivovarov do tohto odvetvia na strane druhej, jej existencia by mala zmysel, len ak by jej cieľom bolo obmedzenie hospodárskej súťaže v tomto odvetví merateľným spôsobom, t. j. spôsobom, ktorý by im bol obchodne prospešný (pozri analogicky rozsudok Mannesmannröhren-Werke/Komisia, už citovaný, bod 131).

— O údajnom nedostatku odôvodnenia

¹⁴² Podľa ustálenej judikatúry odôvodnenie vyžadované článkom 253 ES musí byť prispôsobené povahe predmetného aktu a musí z neho jasne a jednoznačne vyplývať úvaha orgánu, ktorý ho vydal, aby dotknuté osoby mohli pochopiť dôvody, ktoré viedli k prijatiu opatrenia, a príslušný súd mohol rozhodnutie preskúmať (rozsudok Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63).

¹⁴³ So zreteľom na informácie uvedené v odôvodneniach č. 74 až č. 76 Rozhodnutia sa možno teda domnievať, že Brasserie nationale mohla úplne vyvodiť tvrdenia týkajúce sa neoprávnenosti záveru Komisie, pokiaľ ide o značný charakter obmedzenia hospodárskej súťaže.

¹⁴⁴ Pokiaľ ešte ide o výčitku týkajúcu sa nevymedzenia relevantného trhu, stačí pripomenúť, že povinnosť uskutočniť takéto vymedzenie v rozhodnutí prijatom v rámci uplatňovania článku 81 ES sa Komisii ukladá len vtedy, ak bez takéhoto vymedzenia nie je možné určiť, či dohoda, rozhodnutie o zlúčení podnikov alebo predmetný dohodnutý spôsob konania môžu ovplyvniť obchodovanie medzi členskými štátmi a má za cieľ alebo za následok vylúčovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže vo vnútri spoločného trhu (rozsudok Súdu prvého stupňa z 19. marca 2003, CMA CGM a i./Komisia, T-213/00, Zb. s. II-913, bod 206). O takúto situáciu však nejde v danom prípade, ako to najmä vyplýva zo zamietnutia tretej a štvrtej časti tohto žalobného dôvodu.

¹⁴⁵ Z toho vyplýva, že piata časť prvého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

- 146 Keďže všetky časti prvého žalobného dôvodu boli zamietnuté, prvý žalobný dôvod musí byť zamietnutý v celom rozsahu, takže treba posúdiť druhý žalobný dôvod.

2. O druhom žalobnom dôvode týkajúcom sa porušenia článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a požiadavky odôvodnenia stanovenej v článku 253 ES

- 147 Druhý žalobný dôvod sa delí na tri časti, ktoré sa týkajú, po prvé, skutočnosti, že k porušeniu nedošlo úmyselne, po druhé, nesprávneho posúdenia v súvislosti so závažnosťou a dĺžkou porušovania a po tretie, neuplatnenia usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 zmluvy o ESUO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia“) z hľadiska poľahčujúcich okolností. Žalobný dôvod uvádzaný vo veci T-49/02 obsahuje ešte štvrtú časť týkajúcu sa nedostatku v odôvodnení, pokiaľ ide o počítačnú základnú čiastku stanovenú Komisiou na výpočet pokút.

O prvej časti druhého žalobného dôvodu vychádzajúceho zo skutočnosti, že k porušeniu nedošlo úmyselne

Napadnuté rozhodnutie

- 148 V Rozhodnutí sa predpokladá, že porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva sa považuje za úmyselné, ak dotknuté osoby sú si vedomé, že predmetný akt má za cieľ alebo za následok obmedzenie hospodárskej súťaže. Nie je podstatné, že si navyše mohli byť vedomé porušenia Zmluvy ES. Pritom pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa zahraničných pivovarov, Komisia sa domnievala, že stranám nemohol uniknúť ich obmedzujúci cieľ. Okrem toho v prípade týchto

ustanovení neposkytli žiadne zdôvodnenie. Pokiaľ ide o obmedzenia hospodárskej súťaže medzi stranami vyplývajúce zo vzájomného rešpektovania „pivových doložíek“, predpokladá sa, že bolo možné, že pri uzatváraní Dohody a až do marca 1996 mohla strany k tomu oprávňovať právna neistota vytvorená luxemburskou judikatúrou o neurčovaní ceny alebo množstva. Tento dôvod však odpadol v marci 1996, kedy došlo k prelomu v tejto judikatúre. Vyvodzuje sa teda záver, že strany sa dopustili úmyselného porušenia, aj keď luxemburská judikatúra mohla vytvoriť neistotu o protiprávnej povahe niektorých doložíek počas určitého obdobia (odôvodnenia č. 89 a č. 90).

Tvrdenia účastníkov konania

149 Žalobcovia tvrdia, že Komisia nesprávne vyvodila záver, že sa dopustili úmyselného porušenia.

150 Na jednej strane, pokiaľ ide totiž o obmedzenie týkajúce sa udržania si odberateľov, Komisia sama uznáva, že luxemburská judikatúra mohla vytvoriť neistotu o protiprávnom charaktere tohto obmedzenia. Žalobcovia znovu opakujú tvrdenie, podľa ktorého toto zdôvodnenie malo byť pripustené nielen do marca 1996 ale až do polovice roku 1998, a dodávajú, že ak sa sleduje úvaha Komisie v Rozhodnutí, tak o úmyselné porušenie môže ísť nanajvýš v posledných dvoch rokoch trvania Dohody. Na druhej strane, Komisia v Rozhodnutí napokon nespochybňuje, že jediným cieľom Dohody bolo zaručiť dodržiavanie „pivových doložíek“. Tento cieľ je pritom legitímny (rozsudok *Delimitis*, už citovaný).

- 151 Žalobcovia navyše tvrdia, že nie sú tak veľkí, aby nemohla byť uznaná ich neznalosť práva. Pripomínajú, že ak odôvodnenie č. 96 Rozhodnutia kvalifikuje Brasserie de Luxembourg ako veľký podnik, *a contrario*, táto charakteristika sa nevzťahuje na žiadneho ďalšieho účastníkov konania. Okrem toho si žalobcovia nikdy neboli vedomí obmedzenia spôsobeného obchodu medzi členskými štátmi. Brasserie nationale dodáva, pokiaľ ide o tento posledný bod, Komisia nepreukázala opak.
- 152 Žalobcovia tiež tvrdia, že žiadna zo strán sa nesnažila vytvárať prekážky zahraničným pivovarom. Brasserie nationale ďalej tvrdí, že žiadna zo strán si nemyslela, že cieľ zachovania možnosti pre vnútroštátnu hospodársku súťaž by sa mohol posudzovať ako protisúťažný. Výhrada vyjadrená pivovarom Diekirch, pokiaľ ide o legálnosť Dohody, je len klasickou formuláciou vo výmene v písomnom styku v rámci sporu.
- 153 Čo sa týka odôvodnenia Rozhodnutia, pokiaľ ide o určenie, či žalobcovia konali úmyselne, Brasserie nationale uvádza, že tvrdenie, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa zahraničných pivovarov, podľa ktorého „stranám nemohol uniknúť ich obmedzujúci cieľ“ [*neoficiálny preklad*], patrí pod *petitio principii* a nepredstavuje dôkaz, a že tvrdenie podľa ktorého „strany neposkytli žiadne zdôvodnenie“ [*neoficiálny preklad*], je nepresné. Tieto dve výhrady neumožňujú podľa Brasserie nationale pripustiť, že odôvodnenie rozhodnutia zodpovedá vyžadovaným požiadavkám zrozumiteľnosti a určitosti. Pivovary Wiltz a Battin tvrdia, že odôvodnenie uvedené v odôvodnení č. 89 Rozhodnutia nepredstavuje dôkaz. Článok 253 ES teda nie je dodržaný.
- 154 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti druhého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

— O uvádzanom nesprávnom posúdení

- 155 Podľa ustálenej judikatúry, aby sa porušenie pravidiel hospodárskej súťaže podľa Zmluvy ES mohlo považovať za úmyselné, nie je potrebné, aby si bol podnik vedomý obmedzenia hospodárskej súťaže, ale stačí, že musel vedieť, že inkriminované konanie má za cieľ obmedzenie hospodárskej súťaže, a nezáleží na tom, či si podnik bol alebo nebol vedomý porušenia článku 81 ES (rozsudok Miller/Komisia, už citovaný, bod 18, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. apríla 1995, Ferriere Nord/Komisia, T-143/89, Zb. s. II-917, bod 41 a tam citovaná judikatúra).
- 156 Ako teda vyplýva zo zamietnutia tretej a štvrtej časti prvého žalobného dôvodu, Komisia mohla oprávnene vyvodiť záver, že Dohoda mala za cieľ udržanie si príslušných odberateľov pre strany v luxemburskom odvetvi Horeca a sťažiť prenikanie zahraničných pivovarov do tohto odvetvia. Dohode sa tak pripisuje jednak rozdelenie trhu, a jednak rozdeľovanie spoločného trhu. Za týchto podmienok sa predpokladá, že Komisia sa mohla domnievať bez toho, že by sa dopúšťala omylu, že žalobcovia museli vedieť, že Dohoda má za cieľ obmedzenie hospodárskej súťaže.
- 157 Z tohto pohľadu je opodstatnené považovať v danom prípade za irelevantné všetky tvrdenia žalobcov, podľa ktorých žalobcovia nemajú takú veľkosť, aby nemohla byť uznaná ich neznalosť práva, nikdy si neboli vedomí toho, že Dohoda obmedzuje obchod medzi štátmi, žiadna zo strán sa nesnažila vytvárať prekážky zahraničným pivovarom a žiadna zo strán si nemyslela, že cieľ ochrany umožnenia vnútroštátnej hospodárskej súťaže sa môže považovať za protisúťažný.

158 Žalobcovia ešte tvrdia, že v Rozhodnutí sama Komisia uznáva, že luxemburská judikatúra mohla vytvoriť neistotu o protiprávnom charaktere obmedzenia týkajúceho sa udržania si odberateľov. V tejto súvislosti stačí poznamenať, ako to uviedla Komisia, že takáto neistota, ak by aj bola dôvodná, nie je relevantná so zreteľom na úmyselný charakter obmedzenia hospodárskej súťaže, pretože sa ani tak netýka cieľa Dohody, ktorým bolo obmedzenie hospodárskej súťaže, ako hlavne jeho protiprávneho charakteru. Ako teda vyplýva z judikatúry uvedenej v bode 155 vyššie, pojem úmyselnosti uvedený v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 sa týka len obmedzujúceho cieľa predmetnej dohody a nie jeho protiprávneho charakteru podľa článku 81 ods. 1 ES.

159 Napokon pokiaľ ide o tvrdenie, že odôvodnenie č. 96 Rozhodnutia kvalifikuje Brasserie de Luxembourg ako veľký podnik, pričom, *a contrario*, táto charakteristika nezodpovedá ostatným stranám, je opodstatnené uviesť, ako pripomína Komisia, že veľkosť Brasserie de Luxembourg sa uvádzala len na účely odôvodnenia použitia násobiaceho koeficientu, ktorý bol uplatnený na tento pivovar na dosiahnutie odradzujúceho účinku. Toto posúdenie týkajúce sa veľkosti podniku teda nie je relevantné v súvislosti so skúmaním úmyselného charakteru obmedzenia hospodárskej súťaže.

— O údajnom nedostatku odôvodnenia

160 So zreteľom na požiadavky na odôvodnenie uvedené v článku 253 ES a pripomenuté v bode 140 vyššie, odôvodnenia č. 89 a č. 90 Rozhodnutia uvádzajú jasne a jednoznačne dôvody, na základe ktorých Komisia vyvodila záver o úmyselnom charaktere obmedzenia hospodárskej súťaže.

161 Z toho vyplýva, že prvá časť druhého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

O druhej časti druhého žalobného dôvodu týkajúceho sa nesprávneho posúdenia závažnosti a dĺžky porušovania

Napadnuté rozhodnutie

162 Pokiaľ ide o závažnosť porušenia, Rozhodnutie na jednej strane uvádza, že tým, že Dohoda mala za cieľ udržať stav odberateľov a sťažiť prenikanie zahraničných pivovarov na trh, toto porušenie predstavuje jedno z najzávažnejších porušení, akých sa možno dopustiť. Na druhej strane sa predpokladá, že po prvé, rozsah porušenia sa obmedzuje na odvetvie Horeca a len na reštauračné zariadenia viazané so stranami doložkou o výhradnom nákupe, po druhé, že ustanovenia týkajúce sa zahraničných pivovarov neboli použité a po tretie, že trh s luxemburským pivom je najmenší v rámci Spoločenstva. So zreteľom na súhrn všetkých týchto dôvodov je porušenie napokon kvalifikované ako závažné (odôvodnenia č. 92 a č. 93).

163 Pokiaľ ide o dĺžku trvania porušenia, Rozhodnutie najmä uvádza, že bolo ukončené k 16. februáru 2000, čo je dátum, kedy Interbrew informovala Komisiu, že usmernila svoje dcérske spoločnosti Mousel a Diekirch, aby prestali uplatňovať Dohodu (odôvodnenie č. 86). Na základe toho sa vyvodzuje záver, že išlo o dlhodobé porušenie (odôvodnenie č. 97), keďže trvalo viac ako štrnásť rokov (1985 — 2000).

Tvrdenia účastníkov konania

164 Žalobcovia tvrdia, že Komisia nesprávne posúdila závažnosť a dĺžku trvania porušenia.

- 165 Pokiaľ ide o závažnosť porušenia, uvádzajú, že podľa usmernení mierne porušovania sú definované ako „obchodné obmedzenia, ale s obmedzeným dopadom na trh a ovplyvňujúce len podstatnú, no relatívne obmedzenú časť trhu Spoločenstva“ a že závažné porušenia sú definované ako horizontálne alebo vertikálne obmedzenia toho istého typu ako vyššie uvedené obmedzenia, „no uplatňované prísnejšie, so širším dopadom na trh a s účinkami v extenzívnych oblastiach spoločného trhu“. Teda podľa žalobcov sa toto porušenie malo kvalifikovať ako mierne, keďže v odôvodnení č. 92 Rozhodnutia sa uvádza, že ustanovenia týkajúce sa zahraničných pivovarov sa neuplatňovali, Dohoda sa týkala len odvetvia Horeca v Luxembursku a vymieňané informácie boli veľmi malého rozsahu. Brasserie nationale v tejto súvislosti znovu opakuje, že Dohoda nepodliehala oznamovacej povinnosti.
- 166 Pokiaľ ide o dĺžku trvania porušovania, žalobcovia tvrdia, že ustanovenia týkajúce sa zahraničných pivovarov neboli uplatnené.
- 167 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti druhého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

— O závažnosti porušenia

- 168 Treba pripomenúť, že usmernenia zvlášť uvádzajú, že pri posudzovaní závažnosti porušenia pravidiel sa musí brať do úvahy ich povaha, skutočný dopad na trh tam, kde je ho možné merať, a veľkosť relevantného zemepisného trhu. Porušovania sa tak delia na tri kategórie, ktoré ich umožňujú rozlišovať na mierne, závažné a veľmi závažné (bod 1 A prvý a druhý odsek).

- 169 Je vhodné spresniť, že usmernenia neprejudikujú posúdenie pokuty súdom Spoločenstva, ktorý má v tomto ohľade podľa článku 17 nariadenia č. 17 neobmedzenú právomoc. Okrem toho, ak Komisia môže stanoviť výšku pokuty v súlade s metódou podľa usmernení, je povinná pridŕžať sa rámca sankcií definovaných v článku 15 nariadenia č. 17 (rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. októbra 2003, *General Motors Nederland a Opel Nederland/Komisia*, T-368/00, Zb. s. II-4491, bod 188).
- 170 Okrem toho treba pripomenúť, že závažnosť porušovania musí byť preukázaná v závislosti od viacerých skutočností, akými sú najmä osobitné okolnosti veci, jej kontext, odradzujúci dosah pokút, a to bez toho, aby bol vypracovaný nejaký záväzný a vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré by sa museli zohľadňovať. Z ustálenej judikatúry okrem toho vyplýva, že Komisia disponuje v rámci nariadenia č. 17 voľnou úvahou pri stanovovaní výšky pokút, aby sa usmerňovalo správanie podnikov v zmysle dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže. Aj tak však prislúcha Súdu prvého stupňa preskúmať, či výška uloženej pokuty je primeraná závažnosti a dĺžke trvania porušovania, a zvážiť závažnosť porušenia a okolnosti uvádzané žalobcom (rozsudky Súdu prvého stupňa z 21. októbra 1997, *Deutsche Bahn/Komisia*, T-229/94, Zb. s. II-1689, bod 127, a *General Motors Nederland a Opel Nederland/Komisia*, už citovaný, bod 189).
- 171 V danom prípade treba určiť, že Komisia v Rozhodnutí sledovala úvahu v dvoch etapách bez toho, aby sa inak výslovne odvolávala na usmernenia.
- 172 Pokiaľ ide o prvú etapu uvažovania, treba pripomenúť, ako to bolo vysvetlené v rámci posudzovania tretej a štvrtej časti prvého žalobného dôvodu, že Dohode sa pripisuje rozdelenie trhu, a navyše delenie spoločného trhu.

- 173 Pokiaľ teda ide o rozdelenie trhu, kartelové dohody tohto typu sú uvedené medzi príkladmi kartelových dohôd vyhlásených za nezlučiteľné so spoločným trhom v článku 81 ods. 1 písm. c) ES. Tieto dohody totiž judikatúra kvalifikuje ako zjavné obmedzenia hospodárskej súťaže (rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. septembra 1998, *European Night Services a i./Komisia*, T-374/94, T-375/94, T-384/94 a T-388/94, Zb. s. II-3141, bod 136).
- 174 Pokiaľ ide o delenie spoločného trhu, je opodstatnené pripomenúť, že takéto zjavné porušenie práva hospodárskej súťaže je svojou povahou zvlášť závažné. Odporuje najzákladnejším cieľom Spoločenstva a zvlášť realizácii jednotného trhu (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa z 22. apríla 1993, *Peugeot/Komisia*, T-9/92, Zb. s. II-493, bod 42, a *General Motors Nederland a Opel Nederland/Komisia*, už citovaný, bod 191).
- 175 Za týchto okolností sa Komisia v prvej etape svojej úvahy oprávnenne domnievala, že Dohoda patrí medzi najzávažnejšie porušenia článku 81 ES.
- 176 Pokiaľ ide o druhú etapu úvahy, treba pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že zemepisný trh vnútroštátnej veľkosti zodpovedá podstatnej časti spoločného trhu (rozsudok Súdneho dvora z 9. novembra 1983, *Michelin/Komisia*, 322/81, Zb. s. 3461, bod 28, a rozsudok *Deutsche Bahn/Komisia*, už citovaný, bod 58).
- 177 Keďže je teda isté, že sa toto porušenie týka luxemburského odvetvia Horeca v jeho celosti, vzťahuje sa na podstatnú časť spoločného trhu.

178 Okrem toho Komisia v usmerneniach uviedla, pokiaľ ide o veľmi závažné porušenia, že nimi sú „vo všeobecnosti horizontálne obmedzenia, ako sú cenové kartely a kvóty podielu na trhu, alebo iné praktiky, ktoré ohrozujú náležité fungovanie vnútorného trhu, ako napríklad delenie národných trhov“ (bod 1 A druhý odsek tretia zarážka). Z tohto indikatívneho opisu vyplýva, že na dohody alebo dohodnuté praktiky sledujúce najmä, ako v danom prípade, jednak rozdelenie si odberateľov a jednak rozdelenie spoločného trhu sa vzťahuje už len na základe ich vlastnej povahy kvalifikácia ako veľmi závažných porušení bez toho, aby bolo nevyhnutné, že takéto správanie sa vyznačuje zemepisným rozsahom alebo osobitným dosahom. Tento záver je podporený skutočnosťou, že pokiaľ indikatívny opis závažných porušení uvádza, že „ide poväčšine o horizontálne alebo vertikálne obmedzenia... uplatňované prísnejšie, so širším dopadom na trh a s účinkami v extenzívnych oblastiach spoločného trhu“, opis veľmi závažných porušení sa naproti tomu nezmieňuje o žiadnej požiadavke skutočného dopadu na trh a ani o spôsobení účinkov v osobitnej zemepisnej oblasti.

179 Z toho vyplýva, že kvalifikácia tohto porušovania ako závažného namiesto veľmi závažného, tak ako to vyplýva z Rozhodnutia, predstavuje už miernejšiu kvalifikáciu vo vzťahu k všeobecne uplatňovaným kritériám pri stanovovaní pokút v prípade kartelových dohôd, ktoré sa snažia o rozdelenie trhu a navyše aj delenie spoločného trhu (pozri v tomto zmysle rozsudok Tate & Lyle a i./Komisia, už citovaný, potvrdený rozsudkom Súdneho dvora z 29. apríla 2004, British Sugar/Komisia, C-359/01 P, Zb. s. I-4933, bod 103).

180 Okrem toho treba pripomenúť, že v bode 1 A druhom odseku prvej zarážky Komisia spresňuje, čo sa týka miernych porušení, že „môže ísť o obchodné obmedzenia, obyčajne vertikálnej povahy, ale s obmedzeným dopadom na trh a ovplyvňujúce len podstatnú, no relatívne obmedzenú časť trhu Spoločenstva“.

- 181 Treba teda usudzovať, že horizontálna kartelová dohoda vzťahujúca sa na celé územie členského štátu, ktorá má za cieľ rozdelenie trhu a delenie spoločného trhu, sa nemôže kvalifikovať ako mierne porušenie v zmysle usmernení.
- 182 Okolnosť, že druhé zistené porušenie sa neuplatňovalo, nemení toto posúdenie. Ako to totiž bolo uvedené v bode 174, takéto obmedzenie predstavuje porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, charakterizované v článku 81 ES, a navyše cieľov Spoločenstva.
- 183 Zo súhrnu týchto dôvodov je opodstatnené sa domnievať, že kvalifikovaním napokon tohto porušenia ako závažného Komisia z pohľadu práva Spoločenstva nezasiahla do práv žalobcov v ich neprospech.

— O dĺžke trvania porušovania

- 184 V tejto súvislosti stačí uviesť, že aj keby okolnosť, podľa ktorej sa ustanovenia Dohody týkajúce sa zahraničných pivovarov nepoužili, bola preukázaná, takáto okolnosť nie je relevantná.
- 185 V dôsledku toho totiž, že Komisia nemala povinnosť preukázať účinky predmetnej dohody, keďže jej cieľom bolo obmedzenie hospodárskej súťaže, okolnosť, či nejaký aspekt predmetnej dohody bol alebo nebol uplatnený, nie je relevantná pri stanovení dĺžky trvania porušovania. Na určenie dĺžky trvania porušovania, ktorého cieľ obmedzuje hospodársku súťaž, stačí totiž len určiť dobu, počas ktorej dohoda

existovala, a to dobu, ktorá uplynie odo dňa jej uzatvorenia ku dňu, ku ktorému bola ukončená (rozsudok CMA CGM a i./Komisia, už citovaný, bod 280).

- 186 Z toho, čo bolo uvedené, vyplýva, že druhá časť druhého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

O tretej časti druhého žalobného dôvodu týkajúceho sa neuplatnenia usmernení, pokiaľ ide o poľahčujúce okolnosti

Napadnuté rozhodnutie

- 187 V Rozhodnutí sa uvádza, že neistota, ktorú vtedajšia luxemburská judikatúra mohla vyvolávať až do marca 1996 v prípade protiprávneho charakteru obmedzení týkajúcich sa vzájomného rešpektovania „pivových doložiek“, odôvodňuje 20 % zníženie výšky pokuty (odôvodnenie č. 100).

Tvrdenia účastníkov konania

- 188 Na podporu tejto časti žalobného dôvodu žalobcovia na jednej strane tvrdia, že Komisia nesprávne pripustila poľahčujúcu okolnosť vyplývajúcu z neistoty vyvolanej horeuvedenou luxemburskou judikatúrou len do marca 1996, keďže tento dátum nemožno považovať za dátum zaniknutia rizika, ktoré vyvolalo vznik Dohody. Brasserie nationale dodáva, že možnosť podania odvolania a rozchádzajúce sa judikáty odôvodňujú pripustenie tejto neistoty ako poľahčujúcej okolnosti až do ukončenia platnosti Dohody, alebo prinajmenšom do uplynutia priemernej lehoty na

vybavenie odvolania v štáte, akým je Luxembursko, čo sú tri roky. Za týchto okolností podľa Brasserie nationale bolo odôvodnené aspoň 40 % zníženie pokuty.

- 189 Na druhej strane žalobcovia tvrdia, že medzi poľahčujúcimi okolnosťami vymenovanými v usmerneniach sa uvádza „nerealizovanie v praxi porušujúcich dohovorov alebo praktík“ (bod 3 druhá zarážka). Neuplatnenie ustanovení Dohody týkajúcich sa zahraničných pivovarov preto odôvodňuje dodatočné zníženie výšky pokút.
- 190 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti druhého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 191 Pokiaľ ide o prvý argument uplatňovaný žalobcami, treba uviesť, že Komisia zastávala názor, že problém právnej neistoty uvádzaný účastníkmi konania neodôvodňuje výnimku z článku 81 ods. 1 ES (odôvodnenie č. 62). Ako to bolo uvedené v rámci skúmania tretej časti prvého žalobného dôvodu, takáto úvaha je správna, keďže takáto obava nemôže odôvodniť kartelovú dohodu s protisúťažným cieľom.
- 192 Keďže tento problém neodôvodňuje takúto kartelovú dohodu, nemožno naň prihliadať ako na poľahčujúcu okolnosť odôvodňujúcu zníženie pokuty uloženej za túto dohodu.

193 Predpokladá sa, že problém právnej neistoty uvádzaný účastníkmi konania nemôže odôvodniť posúdenie primeraných pochybností o tom, či reštriktívne konanie v danom prípade naozaj predstavuje porušenie hospodárskej súťaže v zmysle bodu 3 usmernení, keďže Dohoda bola, ako to bolo uvedené vyššie, dohodou, ktorá mala za cieľ rozdelenie trhu, a navyše delenie spoločného trhu.

194 Z toho vyplýva, že priznaním žalobcom 20 % zníženia výšky ich pokuty z dôvodu uvedenej neistoty Komisia nespôsobila zásah do ich práv, ktoré im právo Spoločenstva priznáva.

195 Pokiaľ ide o druhé tvrdenie uplatňované žalobcami, treba uviesť, že citovaný bod 3 druhá zarážka usmernení sa nemá vykladať ako odvolávajúci sa na hypotézu, podľa ktorej sa kartelová dohoda komplexne nerealizuje bez ohľadu na vlastné správanie každého podniku, ale má sa chápať ako okolnosť týkajúca sa individuálneho správania každého podniku.

196 Žalobcovia však nepredložili žiadne dôkazy umožňujúce vyvodenie záveru, že by sa im mala uznať poľahčujúca okolnosť z dôvodu skutočného nerealizovania Dohody podľa bodu 3 druhej zarážky usmernení, t. j. nepredložili dôkazy potvrdzujúce, že sa skutočne vzdali uplatňovania dohody realizovaním konkurenčného správania na trhu.

197 Z toho, čo bolo uvedené, vyplýva, že tretia časť druhého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.

O štvrtej časti druhého žalobného dôvodu (uvádzanej výlučne vo veci T-49/02) týkajúcej sa nedostatku v odôvodnení, pokiaľ ide o počiatočnú základnú čiastku stanovenú Komisiou na výpočet pokút

Napadnuté rozhodnutie

- 198 V Rozhodnutí je toto porušovanie kvalifikované ako závažné na základe súhrnu všetkých dôvodov, ktoré už boli uvedené. Komisia sa domnievala, že je navyše nevyhnutné zohľadniť efektívnu ekonomickú kapacitu účastníkov konania, ktorou môžu spôsobiť škodu, stanovením výšky pokuty na úroveň, ktorá jej zabezpečí dostatočne odradzujúci účinok, a že je nutné zvážiť túto výšku, aby bola zohľadnená špecifická váha protiprávneho správania každého účastníka konania. Preto v závislosti od príslušných obrátov v predmetnom sektore boli účastníci konania rozdelení do troch skupín a čiastka stanovená podľa závažnosti porušovania pre prvú skupinu uvedenú v odôvodnení č. 95 Rozhodnutia, ktorá sa týka Brasserie de Luxembourg, bola stanovená na 500 000 eur (odôvodnenia č. 92 až č. 95).

Tvrdenia účastníkov konania

- 199 Brasserie nationale vytýka Komisii, že dostatočne neodôvodnila počiatočnú základnú čiastku stanovenú pre prvú skupinu podnikov uvedenú v odôvodnení č. 95 Rozhodnutia, čiastku, ktorá úplne podmieňuje všetky výpočty pre každého účastníka konania. To bráni súdnemu preskúmaniu pokuty uloženej Brasserie nationale, a teda odôvodňuje jej zrušenie.
- 200 Komisia popiera dôvodnosť tejto časti druhého žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 201 So zreteľom na požiadavky na odôvodnenie uvedené v článku 253 ES a pripomenuté v bode 142 vyššie, treba uviesť, že vzhľadom na informácie poskytnuté v odôvodneniach č. 92 až č. 95 Rozhodnutia Brasserie nationale mohla úplne uviesť dôvody založené na protiprávnosti podkladov na výpočet, ktoré Komisiu viedli k stanoveniu uvedenej čiastky na 500 000 eur pre zmienenú prvú skupinu.
- 202 Uvedené odôvodnenia totiž zdôrazňujú, že Komisia k tejto čiastke dospela predovšetkým na základe kvalifikovania tohto porušovania ako závažného, ďalej zohľadnením ekonomickej kapacity Brasserie de Luxembourg spôsobíť škodu iným subjektom, nevyhnutnosťou stanoviť výšku pokuty na dostatočne odradzujúcu úroveň a na základe špecifickej váhy jeho protiprávneho správania, ktorá bola určená v závislosti od jeho obratu v luxemburskom odvetví Horeca.
- 203 Preto štvrtá časť druhého žalobného dôvodu musí byť zamietnutá.
- 204 Keďže všetky časti druhého žalobného dôvodu boli zamietnuté, tento žalobný dôvod musí byť zamietnutý v celosti.
- 205 Tieto žaloby teda musia byť zamietnuté v celosti.

O trovách

- 206 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté.
- 207 Keďže žalobcovia nemali vo veci úspech, je opodstatnené zaviazať ich na náhradu trov konania v súlade s návrhom Komisie.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (druhá komora)

rozhodol a vyhlásil:

- 1. Žaloby sa zamietajú.**
- 2. Žalobcovia sú povinní nahradiť trovy konania.**

Meij

Forwood

Pelikánová

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 27. júla 2005.

Tajomník

H. Jung

Predseda komory

A. W. H. Meij

Obsah

Skutkový stav	II - 3040
Napadnuté rozhodnutie	II - 3044
Konanie	II - 3046
Návrhy účastníkov konania	II - 3046
Právny stav	II - 3047
1. O prvom žalobnom dôvode týkajúcom sa porušenia článku 81 ods. 1 ES	II - 3047
O posúdení cieľa Dohody (tretia, štvrtá a prvá časť prvého žalobného dôvodu) ..	II - 3048
Napadnuté rozhodnutie	II - 3048
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3054
— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ udržanie si odberateľov (tretia časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3054
— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ sťažiť prenikanie do luxemburského odvetvia Horeca (štvrtá časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3059
— O nedostatočnom zohľadnení kontextu Dohody pri posudzovaní jej cieľa (prvá časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3060
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3062
— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ udržanie si odberateľov (tretia časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3062
— O údajne nesprávnej kvalifikácii Dohody ako majúcej za cieľ sťažiť prenikanie do luxemburského odvetvia Horeca (štvrtá časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3067

BRASSERIE NATIONALE A I./KOMISIA

— O nedostatočnom zohľadnení kontextu Dohody pri posudzovaní jej cieľa (prvá časť prvého žalobného dôvodu)	II - 3071
O druhej časti prvého žalobného dôvodu, v ktorej sa tvrdí, že Komisia nesprávne vyvodila záver, že Dohoda sa uplatňovala pri neexistencii „pivovej doložky“	II - 3072
Napadnuté rozhodnutie	II - 3072
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3073
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3075
O piatej časti prvého žalobného dôvodu uplatňujúcej absenciu značného vplyvu Dohody na hospodársku súťaž	II - 3082
Napadnuté rozhodnutie	II - 3082
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3082
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3083
— O uvádzanom nesprávnom posúdení	II - 3083
— O údajnom nedostatku odôvodnenia	II - 3084
2. O druhom žalobnom dôvode týkajúcom sa porušenia článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a požiadavky odôvodnenia stanovenej v článku 253 ES. II - 3085	
O prvej časti druhého žalobného dôvodu vychádzajúceho zo skutočnosti, že k porušeniu nedošlo úmyselne	II - 3085
Napadnuté rozhodnutie	II - 3085
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3086
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3088
— O uvádzanom nesprávnom posúdení	II - 3088
— O údajnom nedostatku odôvodnenia	II - 3089
	II - 3103

O druhej časti druhého žalobného dôvodu týkajúceho sa nesprávneho posúdenia závažnosti a dĺžky porušovania	II - 3090
Napadnuté rozhodnutie	II - 3090
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3090
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3091
— O závažnosti porušenia	II - 3091
— O dĺžke trvania porušovania	II - 3095
O tretej časti druhého žalobného dôvodu týkajúceho sa neuplatnenia usmernení, pokiaľ ide o poľahčujúce okolnosti	II - 3096
Napadnuté rozhodnutie	II - 3096
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3096
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3097
O štvrtej časti druhého žalobného dôvodu (uvádzanej výlučne vo veci T-49/02) týkajúcej sa nedostatku v odôvodnení, pokiaľ ide o počiatočnú základnú čiastku stanovenú Komisiou na výpočet pokút	II - 3099
Napadnuté rozhodnutie	II - 3099
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3099
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3100
O trovách	II - 3101